

Број: 43/2025
Датум: 31.10.2025. године

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И
КУЛТУРЕ**

Трг Републике Српске 1
78 000 Бања Лука

ПРЕДМЕТ: Упозорење на посљедице усвајања члана 36. Приједлога Закона о предшколском васпитању и образовању и **позив на усклађивање са Уставом, законима и стратешким циљевима у области образовања**

Поштовани,

Удружење грађана „Родитељи ЗА права дјеце“ обраћа Вам се поводом Приједлога Закона о предшколском васпитању и образовању који је достављен у скупштинску процедуру, са намјером да укажемо на потребу хитне измјене члана 36. став (1) Приједлога ради усклађивања са Уставом Републике Српске, позитивним прописима и стратешким документима у области образовања.

Формулација члана 36. став (1) условљава упис дјеце у предшколске установе издавањем увјерења „у складу са прописима о здравственој заштити и заштити становништва од заразних болести“. Иако је из Приједлога закона брисан појам „вакциналног картона“, ова формулација и даље директно упућује на прописе из области здравствене заштите и заштите становништва од заразних болести, те имплицира обавезу потпуне вакцинације као предуслов за упис, што ће у пракси довести до онемогућавања уписа невакцинисане или дјелимично вакцинисане дјеце. Наведено потврђује и одговор Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске који Вам достављамо у прилогу, као и незаконита пракса коју су проводиле поједине здравствене установе одбијајући да издају увјерења за упис непотпуно вакцинисаној дјечи, о чему је наше Удружење обавијестило Министарство здравља путем дописа број: 19/2025, који Вам достављамо у прилогу.

Таква одредба представља ограничење уставом загарантованог права дјетета на образовање, ствара правну дискриминацију, нарушава начело једнакости пред законом и супротна је међународним стандардима заштите дјетета, као и стратешким документима у области васпитања и образовања.

НЕУСКЛАЂЕНОСТ НОРМЕ - ПРАВНИ ОСНОВ

- **Устав Републике Српске:**
 - Члан 10. – једнакост грађана пред законом.

- Члан 36. – посебна заштита породице, мајке и дјетета; право родитеља да се старају о подизању и васпитању дјеце.
- Члан 38. – право на школовање под једнаким условима.
- Чланови 66. и 67. – обавеза поштовања начела уставности и законитости.
- **Закон о забрани дискриминације БиХ** („Службени гласник БиХ“, бр. 59/09 и 66/16), члан 6. – забрана дискриминације у области образовања.
- **Оквирни закон о основном и средњем образовању у БиХ** („Службени гласник БиХ“, бр. 18/03 и 88/07), чланови 3. и 4. – једнаке могућности и забрана дискриминације у приступу образовању.
- **Породични закон Републике Српске:**
 - Члан 6. – дужност родитеља да се брину о здрављу и образовању дјетета.
 - Члан 8. – поступање у складу са најбољим интересом дјетета.
- **Закон о здравственој заштити** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 106/09, 44/15, 96/19), чланови 41–42 – право пацијента на информисаност и добровољни пристанак на здравствену услугу.
- **Међународни акти:**
 - Конвенција о правима дјетета (чл. 2, 28, 29) – Члан 2. забрањује се свака дискриминација у остваривању права, укључујући на основу здравственог стања, поријекла или убјеђења родитеља. Члан 28. који захтјева да државе признају дјечи право на образовање на темељу једнаких могућности. Члан 29. - образовање мора бити усмјерено на развој пуне личности дјетета и поштовање људских права.
 - Европска социјална повеља (чл. 7, 10, 17) – једнак приступ образовању и заштита дјеце.
 - Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (чл. 13).
 - Протокол бр. 1 уз Европску конвенцију о људским правима (чл. 2) – „Нико не може бити лишен права на образовање“.
- **Стратешки документи:**

Стратегија развоја предшколског, основног и средњег васпитања и образовања Републике Српске (2022–2030) – као један од приоритетних циљева утврђује повећање обухвата дјеце предшколским васпитањем. Условљавање уписа вакцинацијом директно је супротно овом циљу.
- **Важећи Закон о предшколском васпитању и образовању Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске“, број: 79/15, 63/20 и 64/22)
 - Члан 8. Забрањује дискриминацију,
 - Члан 105, став 1. тачка 1. прописује новчану казну и прекршајну одговорност за непредузимање мјера за заштиту од дискриминације.
- **Актуелни Нацрт Закона о предшколском васпитању и образовању Републике Српске у Образложењу Нацрта Закона о предшколском васпитању и образовању** каже: „Нацрт закона осигурава да сва дјеца без обзира на социо-економски статус, етничко поријекло или **здравствено стање**, имају приступ квалитетном предшколском васпитању и образовању.

ПОСЉЕДИЦЕ УСВАЈАЊА

Примјена члана 36. у садашњем облику:

- нарушава уставно начело једнакости и забране дискриминације,
- ствара правну несигурност и преседан којим се закон нижег ранга (о заштити становништва од заразних болести) поставља изнад Устава и образовних закона,
- смањује обухват дјеце предшколским васпитањем и нарушава повјерење грађана у институције,
- доводи до социјалне стигматизације и подјеле међу дјецом и угрожава њихово психичко здравље,
- доводи до неједнаког третмана дјеце (омогућава се упис дјеце са ријетким болестима-што је позитивно, али се истовремено онемогућује упис здравој дјечи,
- угрожава право родитеља да одлучују подизању, васпитању и најбољем интересу њихове дјеце,
- отвара се могућност да сваки будући законодавац, позивајући се на овакав преседан, уведе сличне ограничења у другим областима (нпр. социјалне заштите, здравствене заштите, радних односа),
- урушава се концепт правне једнакости и ствара правна несигурност, гдје једно право може бити суспендовано ради спровођења другог.

ПРИЈЕДЛОГ РЈЕШЕЊА

С циљем усклађивања са Уставом и другим актима, предлажемо да члан 36. став (1) гласи:

„Упис дјетета у предшколску установу врши се на основу потврде доктора медицине да је дијете здраво за похађање програма предшколског васпитања и образовања, као и на основу извода из матичне књиге рођених и увјерења о пребивалишту.“

Оваква формулација елиминише дискриминаторне елементе, а истовремено задржава контролу здравствене подобности дјетета.

ПОЗИВ НА ПОСТУПАЊЕ

Позивамо Министарство као предлагача да реагује и у складу са чланом 66. Устава и Правилима за израду закона и других прописа („Службени гласник Републике Српске“, бр. 24/14), прије окончања скупштинске процедуре предложи измјену члана 36. и тиме спријечи да закон уђе у примјену у облику који је у супротности са уставним поретком, међународним обавезама и стратешким циљевима образовне политике Републике Српске.

Образовање је темељ сваког демократског поретка и основ на којем почивају будући напредак и развој друштва. Само образован појединац може бити слободан и одговоран

грађанин који разумије свијет око себе и активно учествује у његовом обликовању. Управо зато, област васпитања и образовања мора остати аутономна и независна од свих других сфера друштвеног дјеловања, па тако и од јавноздравствених политика. Неповјерење у поједине јавноздравствене мјере не смије ни на који начин утицати на остваривање основних циљева васпитно-образовног система, нити смије бити препрека мисији школе да развија знање, критичко мишљење и људске вриједности као темеље једног слободног, демократског и напредног друштва.

Полазећи од начела уставности и законитости, као и једнаке правне снаге свих закона, подсјећамо да ниједна јавна политика, па ни јавноздравствена, не може имати надређен положај у односу на законе који уређују област образовања, нити смије ограничити право макар једног дјетета на приступ образовању без дискриминације.

Вјерујемо да је заједнички интерес свих институција да се обезбиједи једнако право на образовање за свако дијете, без дискриминације и без условљавања било каквим медицинским мјерама.

ПОТРЕБА ЗА ДИЈАЛОГОМ РОДИТЕЉА И ИНСТИТУЦИЈА

Стиче се утисак да се проблем смањеног обухвата вакцинисане дјеце, умјесто да се рјешава кроз квалитетан дијалог стручњака и родитеља, настоји превазићи путем уцјена и условљавања уписа дјеце у предшколске установе.

Овакво поступање не доприноси заштити јавног здравља, већ продубљује неповјерење родитеља чија дјеца нису вакцинисана из различитих, често оправданих разлога, и ствара додатне подјеле у друштву. Постоји довољно научних доказа и медицинских података да вакцине не пружају апсолутну заштиту, и који указују на постојање значајних нуспојава које не могу бити потпуно занемарене, па је потребно да се о овим питањима отворено разговара уз уважавање различитих стручних, медицинских и родитељских ставова.

Наглашавамо да су дјелимично вакцинисана или невакцинисана дјеца **здрава дјеца** којима не може бити ускраћен приступ образовању због евентуалних здравствених ризика који се не морају испољити у току процеса предшколског васпитања и образовања. Ово посебно наглашавамо јер сам Нацрт, нормира упис дјеце са ријетким болестима, што је позитивно, али отвара још једно поље неједнаког третмана предшколске дјеце који није дозвољен претходно побројаним нормама домаћег и међународног права.

Уколико заиста желимо добро сваком дјетету, Министарство просвјете, у оквиру својих надлежности, **мора обезбиједити право на приступ образовању за свако дијете, како то налаже Конвенција о правима дјетета, док родитељи и Министарство здравља треба заједнички да граде повјерење у медицинске мјере и здравствени систем кроз квалитетан и транспарентан дијалог.**

Управо у том духу организовали смо конференцију и стручно предавање, на које смо позвали и Ваше представнике, али се нажалост, ниједан представник институција није одазвао позиву, што показује колико је потребно више разумијевања, сарадње и међусобног поштовања.

И даље остајемо чврсто одређени да кроз активно дјеловање, дијалог струке и родитеља, тражимо начине за превазилажење свих тешкоћа у остваривању основних права наше дјецe, посредством родитељске љубави и снаге, што остаје наш основни мото.

С поштовањем,

Удружење грађана „Родитељи ЗА права дјецe“

У прилогу достављамо:

- Саопштење Удружења након одржане конференције за медије и стручног предавања на тему „Изазови заштите психофизичког здравља дјецe (медицински и правни аспект), који су одржани 25. 10. 2025. године у Бањалуци, поводом усвајања овог Нацрта закона.
- Отворено писмо које смо упутили јавности и институцијама поводом усвајања овог Нацрта закона, које ни један јавни медијски сервис није желио објавити.
- Наш допис број 19/2025
- Допис Министарства здравља као одговор на допис 19/2025 (број: 11/08-500-623/25 од 11.10.2025. године).
- Стручно мишљење и подаци о саставу вакцина и званичним нуспојавама, сачињено од стране љекара, професора медицинског факултета, клиничких фармаколога и имунолога окупљених у УГ Лекари и родитељи за науку и етику;
- Одговор УГ Лекари и родитељи за науку и етику Институту за јавно здравство Републике Српске, поводом саопштења за јавност након одржане конференције за медије и стручног предавања на тему „Изазови заштите психофизичког здравља дјецe (медицински и правни аспект).
- Одлуку Апелационог суда у Нишу којом је пресуђено да је ускраћивање права на предшколско образовање невакцинисаној дјеци акт дискриминације.

ПРИЛОЗИ

1. Примједбе на Нацрт закона о предшколском васпитању и образовању

Број: 13/2025

Датум: 06.08.2025. године

РЕПУБЛИКА СРПСКА
**МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И
КУЛТУРЕ**

Трг Републике Српске број 1
78 000 Бања Лука

Предмет: Примједбе на Нацрт закона о предшколском васпитању и образовању Републике Српске

На основу Закључка о јавној расправи Нацрта закона о предшколском васпитању и образовању Републике Српске, број: 02/1-021-842/25, који је објављен на званичној интернет страници Народне скупштине Републике Српске 7. јула 2025. године (у даљем тексту: Нацрт), те на основу одржаних јавних расправа у Источном Сарајеву и Бањалуци, благовремено у току рока за јавну расправу, упућујемо примједбе.

Примједбе се односе на:

1. Потребу усклађивања Нацрта закона са Уставом Републике Српске, важећим законима и општеприхваћеним стандардима, посебно у области заштите родитељских права, права дјеце и личних података, са нагласком на право на приватност и заштиту података о личности дјетета;
2. Забрану дискриминације у свим поступцима који се тичу дјеце, и потребу транспарентног поступка доношења и измјена програма предшколског васпитања и образовања (општег и специјализованих), уз веће учешће родитеља у њиховом креирању и примјени;
3. Анализу осталих релевантних одредби са аспекта заштите права дјеце и родитељског права, као и
4. Приједлоге за унапређење система предшколског васпитања и образовања у цјелини.

ПРИМЈЕДБЕ

Имајући у виду да Нацрт регулише систем предшколског васпитања и образовања и може имати веома широк утицај на вршење родитељског права, права дјетета и утицај на породичне прилике кроз систем мјера здравствене и социјалне заштите које су веома широко постављене, те због обраде веома личних и осјетљивих података о дјечи и родитељима, сматрамо да је важно прецизирати одређене појмове. Ово нарочито због веома широких дефиниција коришћених у Нацрту. У интересу дјеце, породице и

правне сигурности, да би се избјегла потенцијално могућа широка и разноврсна тумачења у пракси, предлажемо да се на почетку прецизирају општи појмови што је у складу са Правилима за израду закона и других прописа Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број: 24/14). Дефинисање појмова може се извршити на следећи начин:

Родитељско право

Обухвата првенствено право родитеља да подижу, васпитавају и образују дијете, доносе одлуке о његовом здрављу, социјалној и образовној заштити, у складу са чланом 36. Устава РС и чланом 5. Конвенције о правима дјетета.

Најбољи интерес дјетета

Основно начело из члана 3. Конвенције о правима дјетета; свака активност установе мора бити усмјерена на добробит дјетета, уз поштовање његовог физичког, емоционалног, образовног и социјалног развоја.

Социјална интервенција

Свако поступање органа социјалне заштите или предшколске установе које се односи на породицу и дијете не може да мијења или ограничава начин на који родитељи остварују своја права. Социјална интервенција која представља ограничење права које је нужно и пропорционално, може се предузимати само на основу закона који примарно регулишу ову материју.

Превентивно-здравствена заштита у предшколској установи

Подразумијева праћење раста и развоја, здравствено-хигијенске мјере савјетодавног карактера и промоцију здравља дјеце. Не обухвата медицинске интервенције које се спроводе искључиво у здравственим установама.

Педагошка документација

Скуп службених евиденција о развоју, васпитно-образовним активностима и постигнућима дјеце у предшколској установи, вођен искључиво у сврху васпитања и образовања, одвојено од свих евиденција социјалне заштите, у складу са законом о заштити личних података.

Програм предшколског васпитања и образовања

Цјеловити развојни програм са припадајућим специјализованим и компензационим програмима, који се остварује у установама и другим законом прописаним организационим јединицама, уз уважавање мишљења и права родитеља и уз стручни надзор Министарства и Завода.

Сагласност родитеља

Писана изјава родитеља којом дају пристанак за учешће дјетета у одређеним активностима, обради личних података или примјени здравствених и социјалних мјера у складу са законом.

Поред дефинисања основних појмова, а ради заштите најбољих интереса дјетета, заштите права на приватни и породични живот и права родитеља да се прије свих других брину о здрављу, васпитању и образовању своје дјеце, потребно је приступити измјенама и допунама одређених чланова Нацрта.

I – Члан 3.

Преширока и спорна формулација члана 3. став 1. који гласи: „Предшколско васпитање и образовање је дјелатност од општег интереса за Републику која обухвата васпитање и образовање дјеце предшколског узраста, а подразумијева процес раног учења и формирања личности дјетета до поласка у школу које се одвија у свим окружењима у којима дијете живи.“

„Формирање личности дјетета“ у комбинацији са синтагмом „у свим окружењима у којима дијете живи“ је врло претенциозна формулација која је у супротности са чланом 36. Устава Републике Српске који гарантује право родитеља да се брину о васпитању своје дјеце.

Оваква норма је: правно непоуздана, јер закон не може уређивати приватна и неформална окружења; ствара утисак да држава надзире и приватни породични живот, што је у директној колизији са чланом 13. Устава РС – заштита приватног и породичног живота, затим чланом 8. Европске конвенције о људским правима – право на приватност и породични живот.

Анализа норми у наставку нацрта наводи нас на закључак да је овако широка формулација потребна да оправда обраду осјетљивих података о личности дјетета. Наиме, законодавац користи широку формулацију да не би дошао у колизију са чланом 8. Закона о заштити личних података БиХ – ограничење обраде података на законите сврхе о чему ће у наставку бити више ријечи.

Овај став 1. у супротности је са ставом 3. истог члана који јасно и недвосмислено упућује да се Програм предшколског васпитања реализује у установама, а не свим окружењима у којима дијете живи. Имајући у виду све наведено, а ради заштите родитељских права, права дјетета, уставног поретка и установљених норми домаћег и међународног права, предлажемо брисање спорних одредби и става 1. члана 3. и формулацију норме на следећи начин:

„Предшколско васпитање и образовање је дјелатност од општег интереса за Републику која обухвата васпитање и образовање дјеце предшколског узраста, а подразумијева процес раног учења до поласка у школу уз пуно уважавање и поштовање права родитеља да се старају о подизању, васпитању и образовању своје дјеце и брину о својој дјеци прије свих других.“

II – Улога центра за социјални рад у систему предшколског васпитања и образовања – Примједба се односи се на чланове: 3, 13, 81, 107, 108–110

Текст нацрта садржи ове одредбе које се тичу улоге центра за социјални рад:

Члан 3, став 3: Програм предшколског васпитања и образовања може се обављати у центрима за социјални рад у неразвијеним и изразито неразвијеним јединицама локалне самоуправе у којима не постоје предшколске установе.

Члан 13, став 7: Центри за социјални рад могу обављати дјелатност предшколског васпитања и образовања у оквиру посебног одјељења или организационе јединице уколико су испуњени услови из овог закона.

Уочени недостаци са посебним акцентом на права родитеља и права дјетета, и то:

1. *Ризик нарушавања родитељских права.* Наиме, Центри за социјални рад имају законска овлашћења у области надзора над вршењем родитељског права и интервенције у случајевима занемаривања дјетета. Уколико исти орган обавља и предшколски програм, без јасне подјеле функција, може доћи до конфликта улога и осјећаја да се родитељи налазе под сталним надзором, што може обесхрабрити укључивање дјеце у предшколски програм.

2. *Потреба за заштитом права дјетета.* Конвенција о правима дјетета (чл. 28 и 29) захтијева да дјеца имају једнак приступ квалитетном образовању. Уколико ЦСР нема лиценциране васпитаче и одговарајућу педагошку инфраструктуру, квалитет образовања и најбољи интерес дјетета могу бити угрожени. Боравак дјеце у просторијама ЦСР може изазвати социјалну стигму, јер су ове установе у јавности везане за социјалну помоћ и интервенције у породици.

3. *Недостатак прецизне законске заштите.* Закон не предвиђа експлицитно:

- да се програм у ЦСР реализује уз сагласност родитеља,
- да се педагошка документација води одвојено од социјалних евиденција,
- јасну подјелу надлежности за стручни надзор и одговорност за квалитет програма.

4. *Недостатак стручног кадра.* Основна кадровска структура у ЦСР: социјални радници, правници, психолози (углавном у функцији социјалне заштите). Недостају лиценцирани васпитачи и друга стручна лица за рада са дјецом предшколског узраста.

5. *Нејасноћа у погледу практичне остварљивости* јер неразвијене јединице локалне самоуправе немају центре за социјални рад, већ њихову улогу најчешће преузима јединица локалне самоуправе, што додатно усложњава све претходно наведене недостатке.

Имајући у виду наведено, предлагемо измјене и допуне:

Члан 3, став 3 измијенити и допунити ставом:

измијенити:

„Центар за социјални рад може реализовати Програм предшколског васпитања и образовања као посебну организациону јединицу, искључиво уз сагласност родитеља, уз вођење одвојене педагошке документације, обезбјеђење лиценцираних васпитача и под стручним надзором Министарства и Завода.“

и допунити ставом

Члан 13, став 7 допунити:

„Јединица локалне самоуправе и ресорно министарство дужни су да обезбиједи финансијска средства и стручне кадрове за рад организационе јединице ЦСР која реализује предшколски програм.“

Члан 81 допунити новим ставом:

„Центар за социјални рад који реализује програм предшколског васпитања и образовања води педагошку документацију у складу са прописима за предшколске установе, одвојено од евиденција социјалне заштите, водећи рачуна о сходној примјени закона о заштити личних података дјеце и родитеља.“

Образложење:

Оваквим измјенама и допунама обезбјеђује усклађеност са: Конвенцијом о правима дјетета (чл. 5, 18, 28, 29), Протоколом 1 уз Европску конвенцију о људским правима (чл. 2), начелом најбољег интереса дјетета и начелом правне сигурности родитеља. Истовремено се спрјечава ризик од стигматизације дјеце и осигурава да ЦСР имају јасно дефинисану и ограничену улогу у образовању, без преклапања са функцијама социјалног надзора. Такође се јасније дефинише потреба испуњења услова за обављање дјелатности предшколског васпитања и образовања што подиже квалитет ове дјелатности и обезбјеђује заштиту интереса дјеце и родитеља.

III – члан 4

Члан 4. потребно је измијенити на начин да гласи:

„Циљ предшколског васпитања и образовања у Републици је подстицање цјеловитог развоја дјетета кроз активности примјерене узрасту, засноване на непосредном искуству, игри и интересовањима дјетета, уз поштовање његових права и пуно уважавање васпитно-образовне улоге и права родитеља.“

Оваквом формулацијом се:

1. прецизира да се ради о непосредном искуству примјереном узрасту,
2. наглашава поштовање родитељских права,
3. члан усклађује са Конвенцијом о правима дјетета (чл. 3, 5 и 29), са чл. 36. Устава РС и Првим протоколом уз Европску конвенцију о људским правима, члан 2. који прописује обавезу државе да мора поштовати право родитеља да обезбиједи образовање у складу са својим вјерским и филозофским убјеђењима.

Образложење: Тренутна формулација је преширока, сувише неодређена и ствара потенцијални ризик да дјеца буду изложена садржајима који нису примјерени њиховом узрасту, као и садржајима који су у колизији са ставовима родитеља.

IV – Члан 5. став 4.

Потребно је брисати дио „ослоњеног на традицију и културну баштину заједнице европских народа“.

Образложење: Културна баштина и традиција српског и других народа који живе у Републици Српској је богата и има континуитет који сеже много дубље у прошлост него што је то постојање заједнице европских народа.

V – Члан 6.

У члану 6. у дијелу става 3. „допринос породичном васпитању и социјалне интервенције усмјерене ка мање подстицајним условима у заједници уз поштивање најбољих дјечјих интереса“, потребно је уз социјалне интервенције додати „на захтјев родитеља“.

Ова исправка је неопходна јер је норма непрецизна и није јасно шта све обухватају „социјалне интервенције“, нити ко их спроводи и под којим условима. Није дефинисано шта се сматра „мање подстицајним условима“, те постоји ризик од произвољне процјене породица и њихове стигматизације.

Социјалне интервенције без јасне законске основе и сагласности родитеља су прекорачење члана 13. Устава РС – заштита приватног и породичног живота, затим члана 8. Европске конвенције о људским правима – право на приватност и породични живот.

Ова исправка је неопходна и због нове и непрецизно дефинисане улоге центара за социјални рад у систему предшколског васпитања и образовања, која може довести до конфузије и прекорачења надлежности овог органа.

VI – Члан 7.

Став 5. у члану 7. треба преформулисати на начин да гласи:

„Исхрана, њега, превентивно-здравствена и социјална заштита дјеце предшколског узраста обезбјеђују се у складу са законом и уз обавезну сагласност родитеља, осим у случајевима хитне мјере ради заштите живота и здравља дјетета, о чему се родитељи без одлагања обавјештавају.“

У најбољем интересу дјетета неопходно је надлежности у погледу превентивно-здравствене заштите строго ограничити на савјетодавне и неинвазивне медицинске мјере да би се избјегле ситуације да се у предшколским установама проводе медицинске интервенције које се могу водити само у здравственим установама.

Потребно је додати став 6. у члану 7. који може да гласи:

„Превентивно-здравствена заштита у смислу овог закона обухвата праћење раста и развоја, здравствено-хигијенске мјере и промоцију здравља дјеце, али не обухвата непосредно спровођење нити једне превентивне или друге медицинске мјере, која се врши у надлежним здравственим установама.“

На овај начин се обезбјеђује:

- Заштита родитељских права – родитељи задржавају првенствено право на одлуке о здрављу и социјалној заштити дјетета.
- Јасна процедура за установе – избегава се произвољно спровођење мјера без знања родитеља.

- Усклађеност са Уставом и Конвенцијом о правима дјетета – поштује се право на породичну приватност и обавеза државе да подржи, а не замијени родитеље.
- Увезивање са члановима 57. и 58. у којима се говори о задацима здравствених радника и доктора медицине.

VII – Члан 8. и члан 73. став 4.

У члану 8. став 2. и члану 73. став 4. потребно је брисати Протокол за заштиту дјеце од насиља, занемаривања и злостављања јер је то акт ниже правне снаге који се доноси ван парламента и прописаних процедура усвајања закона, те му се интегрисањем у текст закона не може дати већи правни значај од онога који фактички има.

VIII- Савјет за развој предшколског, основног и средњег васпитања и образовања и образовања одраслих

Главом II Нацрта закона предвиђено је савјетодавно тијело у области васпитања и образовања, а то је Савјет за развој предшколског, основног и средњег васпитања и образовања и образовања одраслих, што је потпуно сувишно по нашем мишљењу, с обзиром на надлежности Републичког педагошког завода. Овим се само дуплирају послови, за што нема реалног оправдања, чиме се, поред осталог, врши додатни и непотребни притисак на буџет Републике Српске, нарочито имајући у виду да чланови Савјета према Нацрту имају право на накнаду за рад у Савјету. Ограничење на два мандата спрјечава трајну концентрацију утицаја, али период од 10 година је доста дуг, што може створити затворен круг утицаја, нарочито уз право на накнаду. Финансијска зависност од Владе и Министарства може утицати на објективност препорука и довести до политичке или интересне инструментализације Савјета.

Надлежности Републичког педагошког завода регулисане су чланом 48. Закона о управи, а поредећи његов садржај са чланом 11. Нацрта закона, којим су регулисане надлежности Савјета, евидентно је да су надлежности Завода и Савјета у великој мјери сличне или исте.

Имајући у виду наведено, сматрамо да је Савјет сувишан и фактички непотребан орган, а ако је намјера законодавца усмјерена на побољшање квалитета предшколског васпитања и образовања кроз учешће стручних лица и представника највиших научних и академских тијела у друштву, она се могла постићи и учешћем ових лица у изради програма предшколског васпитања и образовања, о чему ће у наставку бити више ријечи.

IX Оснивање и престанак рада предшколске установе

У члану 17. Потребно је додатни став 4. који треба да гласи: „О свим промјенама у току обављања дјелатности, а нарочито оснивача или других услова које закон прописује а који могу бити од утицаја на дјецу, оснивач предшколске установе или

установа из члана 12. ст. 6. или 7. овог закона дужна је о насталим измјенама благовремено информисати родитеље.

Ово је неопходно у интересу правне сигурности и ради заштите права и интереса дјеце и родитеља.

Х – Организација и рад предшколске установе

У члану 18. Нису јасно разграничене разлике између вртића и клуба за дјецу, осим флексибилности у погледу просторних услова и забране коришћења назива „вртић“ у називу клуба за дјецу. Нацрт оставља правну празнину јер педагошка улога клуба за дјецу није јасно дефинисана, као ни ангажовање стручних кадрова, већ нацрт само упућује на нормативе и стандарде.

У интересу правне сигурности и ради заштите права и интереса дјеце и родитеља, потребно је прецизније нормативно уредити педагошку улогу и ангажовање стручног кадра у клубовима за дјецу.

Члан 19. став (6) Нацрта закона предвиђа: „Привредно друштво, односно самостални предузетник који у сједишту или организационој јединици обавља дјелатности различите од дјелатности играонице, а на овим мјестима намјерава почети обављање дјелатности играонице, није у обавези да играоницу региструје као посебну организациону јединицу.“

Ова одредба је спорна из разлога што на примјер, привредно друштво или самостални предузетник, чија је основна дјелатност организација рада кладионица и коцкарница, може несметано почети обављање дјелатности играонице, без обавезе да је региструје као посебну организациону јединицу.

То ствара безбједносни ризик за дјецу због близине неприкладних дјелатности и изостанка адекватне контроле јер приликом инспекцијског надзора видљива је само основна дјелатност, не и дјелатност играонице.

Потребно је прописати обавезу регистрације играонице као посебне организационе јединице ако је основна дјелатност неспојива радом са дјецом.

XI – Члан 20.

Прописује употребу видео надзора у предшколским установама. У вези са тим, неопходно је:

- прецизирати у закону да видео-надзор није дозвољен у просторијама гдје се дјеца пресвлаче или у тоалетима.
- увести обавезу обавјештавања родитеља о видео надзору и постављања обавјештења на видним мјестима.
- дефинисати рок чувања снимака, лица са приступом и обавезу вођења евиденције о приступу и разлозима приступа снимцима.
- предвидјети санкције за злоупотребу видео-надзора и података о дјечи, као и санкције за она правна лица која не предузму мјере заштите приватности дјеце сходно закону о заштити личних података БиХ.

XII – Члан 26.

Анализирајући члан 26. Нацрта закона који предвиђа врсте програма и основне принципе (цјеловити развојни програм, специјализовани, интервентни и компензациони програми, као и програм јачања родитељских знања), уочили смо да исти не садржи изричиту одредбу о контроли и провјери квалитета програма *прије њихове примјене*, као ни одредбе које омогућавају учешће родитеља у изради ових програма нити њихову информисаност о садржају истих.

Иако се у другим члановима (чл. 21, 80, 108–110) предвиђају годишњи програм рада, евалуација, стручни и инспекцијски надзор, ове одредбе се односе на накнадну контролу рада, а не на превентивну контролу нових програма.

Све наведено у пракси може довести до тога да се у предшколским установама реализују програми о чијем садржају родитељи немају никаква сазнања и који нису прошли адекватан систем стручног надзора и контроле садржаја *прије њихове примјене*.

Имајући у виду наведено, предлагемо:

Предлагемо да се у члан 26. додају два нова става сљедеће садржине:

„Прије почетка примјене сваког новог предшколског програма, установа је дужна доставити програм на стручну процјену и сагласност Републичком педагошком заводу, који у сарадњи са Министарством, врши стручну евалуацију и даје мишљење о усклађености програма са цјеловитим развојним програмом, педагошким стандардима и нормативима.“

„Након стручне евалуације у сарадњи са Министарством, мишљење Завода се објављује јавно ради прибављања мишљења и сугестија стручне јавности, родитеља, удружења грађана и других заинтересованих лица, након чега се може почети са његовом примјеном“

„Предшколски програм мора бити јавно доступан родитељима током цијелог времена његове примјене, о његовим измјенама родитељи морају бити благовремено обавијештени“.

XIII – Члан 28.

Прописује да специјализоване програме које „воде обучена физичка лица или правна лица регистрована за обављање дјелатности у области васпитања“. Ова одредба уводи правну несигурност јер није прецизирано да и та лица морају испуњавати услове из члана 73. став 1. нацрта. Та лица се ангажују, нису у радном односу, те се на њих овај члан не може примјенити.

У интересу правне сигурности и заштите најбољих интереса дјеце, члан 28. потребно је допунити ставом који ће јасно прописати услове које лица морају испунити (физичка и лица која се ангажују из другог правног лица регистрованога за обављање дјелатности у области васпитања):

- да имају одговарајуће образовање, лиценцу или сертификат из области програма који реализују,
- да су психофизички способна за рад са дјецом, што се доказује љекарским увјерењем не старијим од шест мјесеци,
- да нису правоснажно осуђивана за кривична дјела против слобода и права грађана, службене дужности, полног интегритета, сексуалног злостављања и искориштавања дјетета, нити да се воде у Регистру лица правоснажно осуђених за кривична дјела сексуалне злоупотребе и искориштавања дјеце,
- да су упозната са основним правилима педагошког рада и заштите безбједности и права дјеце у складу са актом установе.

XIV – Члан 29.

У погледу интервентних програма, у ставу 2. потребно је додати и потребу обавјештавања родитеља, па овај став треба да гласи: „Мјере у оквиру програма из става 1. овог члана доноси директор установе непосредно по наступању елементарне непогоде и о томе обавјештава оснивача, Министарство и родитеље.“

У погледу компензационих програма постоји врло широка и неодређена формулација „...разноврсне дјелатности од превенције до сузбијања фактора који доводе до ускраћености подмиривања потреба.“ Ради прецизирања одредби које се тичу реализације ових програма, а ради заштите права и интереса дјеце и родитеља, члан 29. потребно је допунити ставовима:

„Компензациони програм мора садржати мјере које се односе искључиво на подршку дјетету и подстицање развоја у природном окружењу, без интервенција у породични живот које би задрале у права родитеља.“

„Интервентне и компензационе програме могу реализовати само лица која испуњавају услове за рад у предшколским установама.“

„За спровођење интервентних и компензационих програма, установа мора имати изричиту, писмену сагласност родитеља.“

XV– Члан 36

Нацрт у члану 36. и члану 111. став 1. тачка 7. директно условљава упис дјетета у предшколску установу лабораторијским налазима и вакциналним статусом. Ова одредба је спорна из више разлога:

1. Повреда права на приватност и заштиту личних података према Закону о заштити личних података БиХ („Службени гласник БиХ 12/25).

- а) вакцинални статус и лабораторијски налази су осјетљиви лични подаци према члану 4. и 9. Закона о заштити личних података БиХ,

b) обрада ових података дозвољена је само уз писмену сагласност родитеља или уз посебан законски основ са јасним механизмима заштите које нацрт не садржи.

2. Вакцинални статус и лабораторијски налази су повјерљив, лични податак и неовлашћено откривање ових података трећим лицима супротно је члану 8. Европске конвенције о људским правима и члану 16. Конвенције о правима дјетета.

3. Ограничење права на образовање је супротно члану 38. Устава Републике Српске, члана 28. Конвенције о правима дјетета и члана 2. Протокола 1. Европске конвенције о људским правима и представља индиректну дискриминацију.

4. Супротност другим прописима и јавним политикама. Наиме, Закон о заштити становништва од заразних болести републике Српске превиђа обавезну вакцинацију дјеце али и предвиђа изузетак од правила у случају постојања контраиндикација. Затим, Република Српска је као стратешки циљ дефинисала повећање обухвата дјеце предшколским васпитањем, а оваква одредба без алтернатива и изузетака ће директно смањити обухват дјеце.

Имајући у виду све наведено, предлажемо да се став 1. члана 36. формулише на начин да гласи:

„Упис дјетета у предшколску установу врши се на основу *потврде изабраног доктора медицине* да је дијете здраво и способно за похађање програма предшколског васпитања и образовања, као и на основу извода из матичне књиге рођених и увјерења о пребивалишту у папирном облику.

Овом измјеном би се обезбиједила заштита приватности и повјерљивих медицинских података малољетних лица што представља законску обавезу коју предвиђа домаће законодавство и међународни стандарди.

Члан 36. отвара и питање електронског уписа који није усклађен са новим Законом за заштиту личних података БиХ, који прописује нарочиту заштиту приватности малољетних лица и изричиту, засебну писмену сагласност родитеља за сваку обраду осјетљивих података о личности дјетета.

Електронски упис отвара бројна правна питања, јер родитељи тим уписом дају сагласност за дигиталну обраду података о дјетету, а нису довољно информисани који тачно подаци о дјетету се уносе у информациони систем Министарства просвјете и културе. При упису се врши спајање различитих евиденција тзв. (*data matching*) јер се: повезују подаци из најмање двије државне евиденције; обрађују и осјетљиви подаци (лични, здравствени...) и ради се о малољетним лицима, што све захтјева строго прописане услове начина прикупљања, обраде, процјену ризика од могуће злоупотребе, мишљење Агенције за заштиту личних података, те строга правила о чувању и заштити података кроз систем енкрипције и одвојеног чувања ових података, ограниченог приступа и логовања сваког приступа.

С обзиром на наведено, ова обрада представља високоризичну обраду података која захтијева:

- Израду процјене утицаја на приватност;
- Успостављање посебних техничких и организационих мјера заштите;
- Формализовану и документовану сагласност родитеља за сваки поступак преузимања и повезивања података.

Зато је неопходно посебним чланом прописати посебне одредбе за електронски упис и евентуално спајање података имајући у виду претходно наведено, а поштујући Закон о заштити личних података БиХ, уз посебно наглашавање да родитељи морају дати засебну и изричиту писану сагласност за обраду свих података о дјетету садржаних у различитим системима евиденције.

XVI–Члан 38.

Овај члан веома широко поставља овлашћења установе у погледу исхране, његе, превентивно-здравствене и социјалне заштите дјеце у предшколској установи, без јасно дефинисаних граница и процедура што може довести до проблема у пракси, а нарочито у погледу заштите података које ће установа прикупљати на овај начин. На овај начин предшколска установа залази у домен надлежности здравствених и социјалних установа иако није лиценцирана за обављање такве врсте послова.

Предлажемо да се у овај члан дода још један став који ће гласити:

„Предшколска установа врши активности исхране, његе и превентивно-здравствене заштите дјеце само у обиму неопходном за очување здравља и безбједности дјеце док бораве у установи, уз информисани пристанак и сагласност родитеља за сваку хитну медицинску мјеру и обраду осјетљивих података које установа прикупи на овај начин.“

XVII – Члан 47.

Неопходно је допунити клаузулом о информисаности и сагласности родитеља да њихова дјеца учествују у реализацији програма, пројеката, истраживања или других активности невладиних организација, установа или физичких лица.

Нацрт у ставу 1. овог члана предвиђа клаузулу да се од родитеља не могу наплаћивати средства, а не предвиђа много важнију претпоставку за остваривање ових активности, а то је информисаност родитеља о садржају тих програма и њихова сагласност за учествовање дјетета у истим.

XVIII – Члан 50.

Став 4. тачка 4. „подручја рада психолога“ обухватају између осталог и рад са дјецом и родитељима, документовање и аналитичко-истраживачки рад. У складу са наведеним, обзиром да је ријеч о осјетљивим и личним подацима дјеце и родитеља, потребно је прописати и допунске услове за обраду и прикупљање ових података:

У члану 50. након дефинисања подручја рада психолога, додати нове ставове:

„Аналитичко-истраживачки рад психолога мора се спроводити уз примјену мјера заштите личних података у складу са Законом о заштити личних података БиХ, уз обавезну анонимизацију и псеудонимизацију података при изради аналитичких и статистичких извјештаја.“

„Укључивање података дјетета у интерна или екстерна истраживања могуће је само уз претходну писану сагласност родитеља или старатеља.“

„Психолошка документација и подаци који садрже осјетљиве личне податке малолетних лица чувају се одвојено, са ограниченим приступом и евиденцијом приступа, и бришу се по истеку рока утврђеног правилником предшколске установе, у складу са прописима о заштити личних података.“

Слично је са **ставом 6. тачка 8.** који регулише подручје рада социјалног радника, гдје је неопходно додати тачку 9. која гласи: „Аналитичко-истраживачки рад, документовање и евиденција у области социјалне заштите дјеце врши се уз примјену мјера заштите личних података у складу са Законом о заштити личних података БиХ, уз анонимизацију података у извјештајима, ограничен приступ осјетљивим подацима и писану сагласност родитеља за кориштење података дјетета у истраживачке сврхе.“

XIX – Члан 57.

Члан 57. широко поставља задатке здравственог радника, те је нужно нагласити да су задаци у дијелу који се тиче бриге о дјечи ограничени само на очување здравља и безбједности дјеце док бораве у установи, уз информисани пристанак и сагласност родитеља за сваку врсту антропометријских мјерења и прикупљања података о расту и развоју дјеце.

XX – Члан 61.

У члану 61. став 2. тачка 2. послове рачуновође обавља лице које има „стручно звање у области друштвене науке, пословање и администрација и право, поље пословање и администрација.“

Рачуноводствене послове обављају лица која су завршила економски или факултет у области менаџмента и та лица имају стручна звања о области друштвене науке, економија и пословање.

Ова напомена је више техничке природе јер приликом расписивања конкурса може доћи до тешкоћа јер поље администрација и право не постоји у економским наукама.

XXI – Члан 81. – Вођење педагошке документације

Члан 81. прописује вођење педагошке документације у писаном и електронском облику. Педагошка документација обухвата личне, повјерљиве и осјетљиве податке о дјечи, те за електронско вођење документације важи све наведено и за електронски упис, и то:

- Израду процјене утицаја на приватност;
- Успостављање посебних техничких и организационих мјера заштите;
- Формализовану и документовану сагласност родитеља за сваки унос података у различите видове евиденције.
- Потребно је на захтјев родитеља омогућити брисање свих личних и повјерљивих података о дјетету са чијом електронском обрадом родитељи нису сагласни.

XXII – Члан 89. Надлежности директора

У члану 89. став 1. тачка 16. треба да стоји:

„обезбјеђује *услове* за заштиту права дјетета, заштиту здравља и његове безбједности и сигурности у предшколској установи“.

Став 1. тачка 24. треба да стоји: „о сваком кршењу права дјеце, посебно о свим облицима насиља над дјецом, одмах обавјештава родитеља/е и надлежне институције“.

XXIII – Чланови 96, 97 и 98. - Савјет родитеља

Према нацрту Савјет родитеља је савјетодавни орган који нема никакав утицај на кључна питања, нити учешће у процесу доношења одлука, нити има право увида у одлуке управног одбора.

Имајући у виду да се у педагошкој пракси и међународним смјерницама партнерство са породицом се сматра основом за:

- остваривање најбољег интереса дјетета,
- усклађивање породичног и институционалног васпитања,
- развијање повјерења и сарадње између установе и родитеља,
- оснаживање родитељских компетенција и укључивање у процес учења.

Што је посебно наглашено у релевантним међународним актима на које се законописац позива:

- *Конвенција УН о правима дјетета* (чл. 5, 18, и 29), према којој родитељи имају примарну одговорност за развој дјетета, држава подржава родитеље у вршењу родитељских права и дужности, образовање треба да припреми дијете за активан живот у друштву уз поштовање породичних и културних вриједности.
- Оквир за квалитетно рано образовање и васпитање – ЕУ (ЕСЕС Quality Framework, 2014), у којем је наведено да је партнерство са породицом један од пет кључних стубова квалитета.
- Препоруке UNESCO и UNICEF-а у области раног предшколског образовања које предвиђају да институције морају активно укључивати родитеље у планирање, праћење и евалуацију програма.

Стога, узимајући у обзир наведено, као и чињеницу да је уставно право и дужност родитеља да брину о здрављу, васпитању и образовању, предлагемо да се улога Савјета редефинише и омогући родитељима активно учешће у одлукама које се тичу предшколског васпитања и образовања своје дјеце.

Приједлози за побољшање учешћа родитеља:

- Увести **обавезу да управни одбор разматра мишљење Савјета родитеља** прије доношења одлука о кључним питањима (програм рада, исхрана, здравствена заштита, безбједност)
- Прописати **обавезно достављање извјештаја и дневног реда управног одбора Савјету родитеља** ради правовременог реаговања.
- Омогућити **присуство представника Савјета родитеља на сједницама управног одбора** са правом дискусије (без или са ограниченим правом гласа).
- Прописати увођење **обавезе консултативне јавне расправе са родитељима** прије увођења нових програма или значајних измјена у раду установе.
- Дефинисати **рокове за одговор управног одбора на иницијативе Савјета родитеља**, што би повећало ефективност комуникације.

Додати став да у оним предшколским установама у којима није формиран Савјет као посебно тијело, родитељи морају бити обавијештени на други начин о свим битним питањима из домена рада и управљања предшколском установом и мора има се омогућити активно учешће у битним одлукама које се непосредно тичу дјеце.

Надамо се да ћете све наведене примједбе узети у разматрање приликом израде приједлога закона. За све додатне информације, стојимо на располагању.

С поштовањем,

за Удружење грађана „Родитељи ЗА права дјеце“

/мр Јелена Сарафијан/

2. Стручно мишљење лекара,
професора медицинског факултета,
клиничких фармаколога и имунолога
окупљених у УГ Лекари и родитељи за
науку и етику

Зашто имунизациона средства не смеју бити наметнута као обавезна

Свака медицинска интервенција мора да почива на информисаном пристанку и добровољности. То је посебно важно када се ради о имунизационим средствима, јер се она примењују на здравим особама, најчешће на деци. По самој дефиницији, здрав човек не сме бити изложен ризику без јасног и свесног пристанка његових родитеља или њега самог у зрелом добу.

Произвођачи вакцина су, у складу са законом и међународним стандардима, у обавези да у сажетку производа наведу контраиндикације и нежељена дејства. Ови подаци јасно сведоче да вакцине нису сто посто безбедне, што по себи искључује могућност њиховог наметања као обавезних.

Примери нежељених дејстава из доступне медицинске документације:

- VCG вакцина (туберкулоза): дисеминована VCG инфекција, остеитис, остеомијелитис, апсцес, супуративни лимфаденитис, келоидни ожиљци, анафилакса
- Euvax B (хепатитис B): неуритиси, енцефалопатија, погоршање мултипле склерозе, мијелитис, периферна неуропатија, оптички неуритис, парализа, синдром сличан мултиплој склерози
- Pentaxim (дифтерија, тетанус, полио, пертусис, Hib): конвулзије, стања налик шоку, упоран неконтролисан плач, Гијен-Бареов синдром, брахијални неуритис, отицање екстремитета
- Synflorix (пнеумокок): фебрилне конвулзије, Кавасакијев синдром, апнеја код превремено рођених беба, анафилактички шок
- MMR (мале богиње, заушке, рубеола): асептични менингитис, епилептични напади, Гијен-Бареов синдром, запаљење мозга и кичмене мождине, оштећење очног нерва, глувоћа, Стивенс-Џонсонов синдром, запаљење крвних судова

У [прилогу](#) стоје и званични подаци о пријављеним нежељеним дејствима који се доводе у везу са применом ових вакцина.

Медицинско-етички став

Сваки лекар је у обавези да пацијента или родитеља упозна са потенцијалним ризицима. Ако постоје наведена озбиљна нежељена дејства, од конвулзија и аутоимуних синдрома, до смртних исхода, онда је немогуће тврдити да је вакцинација сто посто безбедна.

Теза о такозваном „колективном имунитету“ никада није научно доказана у мери која би је учинила општеприхваћеним медицинским принципом. Ради се о хипотези која је током времена често понављана у јавном дискурсу, али за коју нема јасних и недвосмислених научних потврда заснованих на дугорочним и свеобухватним студијама.

Због тога се на оваквој, недоказаној и дискутабилној претпоставци не може градити политика која подразумева наметање обавезне имунизације читавој популацији. Медицинска етика налаже да се интервенције на здравим особама могу спроводити искључиво уз потпуно информисан пристанак и уз доказану корист по појединца. Када научна заснованост изостаје, сваки покушај наметања мера под изговором „колективног имунитета“ представља кршење и медицинских и правних начела.

Уставно право на телесни интегритет

Устав Републике Србије у члану 25. јасно гарантује неповредивост физичког и психичког интегритета. Нико не може бити изложен медицинским или научним огледима без свог слободно датог пристанка. Ово право директно искључује могућност наметања обавезних медицинских интервенција, укључујући и вакцинацију, без јасног и информисаног пристанка сваког појединца или родитеља у случају деце.

Због тога:

- обавезна вакцинација представља нарушавање права на информисан пристанак
- занемарује се индивидуална процена ризика, посебно код деце са хроничним или аутоимуним стањима
- ризик се пребацује на грађане, док произвођачи имају правну заштиту од одговорности
- крши се уставно загарантовано право на телесни интегритет

Закључак

Вакцинација може бити понуђена, али никако наметнута. Она мора остати добровољна медицинска мера, уз потпуну транспарентност о њеним потенцијалним користима и ризицима. Обавеза лекара је да стоји на страни пацијента и да му обезбеди право на избор заснован на знању и савести.

На наредном линку погледајте табелу са нежељеним дејствима и саставом свих вакцина – [Састав и нежељена дејства вакцина](#)

У Београду, 13.10.2025.

Удружење грађана „Лекари и родитељи за науку и етику“

Извор података:

<https://www.alims.gov.rs/>

<https://torlak.rs/>

[Како вакцине функционишу?](#)

<https://www.zdravlje.org.rs/index.php/59-2015-05-19-11-01-54/imunizacija/vaccine>

<https://www.who.int/>

<https://www.vigiaccess.org>

НАЗИВ БОЛЕСТИ ИМУНИЗАЦИОНО СРЕДСТВО	САСТАВ ИМУНИЗАЦИОНОГ СРЕДСТВА	КОНТРАИНДИКАЦИЈЕ	НЕЖЕЉЕНА ДЕЈСТВА, *БРОЈ ПРИЈАВЉЕНИХ НЕЖЕЉЕНИХ ДЕЈСТАВА, **БРОЈ ПРИЈАВЉЕНИХ СМРТНИХ СЛУЧАЈЕВА (VIGI ACCESS, 07/09/2025)
<p>ТУБЕРКУЛОЗА BCG vakcina liofilizovana, 1mg/mL, prašak i rastvarač za suspenciju za injekciju INN: vakcina protiv tuberkuloze</p> <p><i>NOSILAC DOZVOLE INSTITUT ZA VIRUSOLOGIJU, VAKCINE I SERUME TORLAK</i></p>	<p>Jedna bočica rekonstituisane vakcine sadrži 1mg/1mL, živih, oslabljenih (atenuisanih) bakterija Bacillus Calmette-Guerin (Mycobacterium bovis BCG) (1.6 – 16.0 x 10⁶ jedinica formiranja kolonija CFU/mL). Lista pomoćnih supstanci: Prašak za suspenciju za injekciju: Želatin Saharoz. Rastvarač za suspenciju za injekciju: Natrijum-hlorid Voda za injekcije.</p>	<p>Preosetljivost deteta na aktivnu supstancu ili na bilo koju od pomoćnih supstanci ili bilo koje ispoljene alergijske reakcije ispoljene pri primeni</p> <p>Pre primene BCG vakcine potrebno je izvršiti procenu zdravstvenog stanja primaoca vakcine, u cilju utvrđivanja da li su prisutne određene kontraindikacije za primenu BCG vakcine ili postoji potreba za odlaganjem imunizacije dok se stanje sasvim ne razjasni, odnosno ne stabilizuje.</p>	<p>Groznicna-povišena telesna temperature diseminovane BCG komplikacije (osteitis ili osteomijelitis) diseminovana BCG infekcija, uvećanje regionalnih limfnih čvorova veće od 1 cm induracija, ulceracija sa pražnjenjem ulcera na mestu uboda rane reakcije (0-15 min) / supurativni limfadenitis, apsces, keloidni ožiljak lupoidne kožne promene / Prijavljivanje neželjenih reakcija alergijske reakcije, (osip, svrab, koprivnjača) anafilaksa (anafilaktoidna ili anafilaktička reakcija); *46.293 (**163 prijavljenih smrtnih slučajeva koji se dovode u vezu sa vakcinom)</p>
<p>ХЕПАТИТИС Б Euvax B®; 10 mikrograma/0,5mL; suspencija za injekciju vakcina protiv hepatitisa B, rekombinantna</p> <p><i>.NOSILAC DOZVOLE INSTITUT ZA VIRUSOLOGIJU, VAKCINE I SERUME TORLAK</i></p>	<p>Prečišćeni površinski antigen hepatitis B virusa (HBsAg) * Antigen adsorbovan na aluminijum hidroksid, gelu 10 mikrograma. 0,25mg Al³⁺ *Proizveden na ćelijama kvasnica (<i>Saccharomyces cerevisiae</i>) tehnologijom rekombinantne DNK. Pomoćne supstance: Kalijum- dihidrogenfosfat, dinatrijum- hidrogenfosfat, heptahidrat, natrijum- hlorid i voda za injekcije. Konzervans tiomerzal – izaziva alergijske reakcije kod deteta.</p>	<p>Ukoliko je dete alergično (preosetljivo) na aktivnu supstancu ili na bilo koju od pomoćnih supstanci ovog leka.</p> <p>Primenu Euvax B vakcine je potrebno odložiti kod osoba koje imaju akutnu bolest praćenu povišenom temperaturom. Kod pacijenata koji boluju od multiple skleroze, bilo kakva stimulacija imunog sistema može dovesti do pogoršanja simptoma bolesti. Usled toga, kod ovih pacijenata je potrebno da se proceni korist od vakcinacije protiv hepatitisa B u odnosu na rizik od pogoršanja multiple skleroze. Pacijenti koji imaju progresivni ili latentni hepatitis B ne mogu biti zaštićeni vakcinom.</p>	<p>Abdominalni bol, dijareja, povraćanje, groznica, induracija, otok, osetljivost, zapaljenje, anoreksija, neuobičajeni plač, pospanost, nesanica, nervoza, razdražljivost, eritematozni osip, crvenilo kože, hematom, povećanje transaminaza, bol u mišićima, hronično zapaljensko reumatsko oboljenje, LE sindrom, encefalopatija, hipostezijska, migrena, pogoršanje MS, sindrom sličan MS, mijelitis, neuritis, senzorni neuritis, neuropatija, periferna neuropatija, optički neuritis, paraliza, pareza, parestezija, lezije korena nerava (radikulopatija), vrtoglavica, povišeni enzimi jetre, poremećaj funkcije jetre, palpitacije, tahikardija, groznica, serumska bolest, herpes zoster, hipotenzija. *118.698 (**678 prijavljenih smrtnih slučajeva koji se dovode u vezu sa vakcinom)</p>
<p>ДИФТЕРИЈА ХЕМОФИЛУС Б ВЕЛИКИ КАШАЉ ТЕТАНУС PENTAXIM vakcina protiv difterije, Haemophilus influenzae tip b (konjugovana, adsorbovana), pertusisa (acelularna), poliomijelitisa (inaktivisana) i tetanusa, kombinovana</p>	<p>Adsorbovani toksoid difterije (1) 30 i.j. Polisaharid Haemophilus influenzae tip b 10 mikrograma konjugovan sa tetanus proteinom 18-30 mikrograma Adsorbovani toksoid pertusisa (1) 25 mikrograma Adsorbovani filamentozni hemaglutinin (1) 25 mikrograma Inaktivisani Poliovirus, tip 1 tip 1 (Mahoney soj) 40 D.j*† Inaktivisani Poliovirus, tip 2 tip 2 (MEF-1 soj) 8 D.j*† Inaktivisani virus poliomijelitisa tip 3 (Saukett soj) 32 DJ*† Adsorbovani toksoid tetanusa 40 i.j. (1): adsorbovan na aluminijum- hidroksid, dihidrat 0,3 mg Al³⁺ Pomoćne supstance su: Medijum 199 Hanks (10xc)(bez fenol-crvenog) je kompleksna mešavina amino kiselina</p>	<p>Alergija na aktivne supstance ili na pomoćne supstance: glutaraldehid, neomicin, streptomycin i polimiksin B; groznica, visoka telesna temperature i akutnu bolest, poremećaj krvi (trombocitopenija ili problem zgrušavanja krvi), febrilne konvulzije (epileptični napadi praćeni povišenom telesnom temperaturom). Treba pažljivo razmotriti: -Telesna temperatura ≥ 40°C u okviru 48 časova koja se ne može objasniti drugim poznatim uzrokom; -Kolaps ili stanje slično šoku sa hipotonično – hiporesponsivnom epizodom (pad energije) u okviru 48 sati od vakcinacije; -Uporan plač koji se ne smiruje i traje ≥ 3 satakoji se javi u periodu 48 sati posle vakcinacije. -Konvulzije (epileptični napadi) sa ili bez groznice, koje su se javile u periodu od 3 dana posle vakcinacije.</p>	<p>Gubitak apetita, nervoza, razdražljivost, uporan plač, pospanost (somnolencija), povraćanje, crvenilo na mestu primene (eritem), telesna temperatura 38°C ili viša nesanica, poremećaji spavanja, telesna temperatura 39°C ili visa, neutesan i produžen plač (duži od 3 sata), oticanje nogu i stopala (edematozna reakcija zahvata donje ekstremitete) sa modrom prebojenošću kože (cijanozom) ili crvenilom, konvulzije (epileptični napadi) sa ili bez groznice, pad energije ili epizode kada Vaše dete pobledi ili zapada u stanje slično šoku (hipotonično hiporesponsivne epizode), Guillain-Barré sindrom (zapaljenje nerava koje izaziva bol, slabost i paralizuju ekstremiteta i sa čestom progresijom ka grudima i licu) ili brahijalni neuritis (paraliza, difuzni bol u nadlaktici i ramenu), posle primene vakcine koja sadrži tetanusni toksoid. Dodatne informacije namenjene za posebnu grupu pacijenata: Kod beba rođenih pre termina (u 28. gestacionoj nedelji ili ranije) mogu se javiti duži razmaci između udisaja *41.214 (**315 prijavljenih smrtnih slučajeva koji se dovode u vezu sa vakcinom)</p>

<p><i>Nosilac dozvole:</i> SANOFI PASTEUR S.A</p>	<p>(uključujući fenilalanin), mineralnih soli, vitamina i drugih supstanci (kao što je glukoza). Sirćetna kiselina, glacijalna Natrijum hidroksid, Aluminijum-hidroksid, hidrirani Formaldehid Fenoksietanol Etanol, Voda za injekcije Saharoza Trometamol, Hlorovodonična kiselina</p>		
<p><u>PIHEYMOKOK</u> Synflorix® suspencija za injekciju u napunjenom injekcionom špricu INN: pneumokokna polisaharidna konjugovana vakcina adsorbovana</p> <p><i>Nosilac dozvole:</i> PREDSTAVNIŠTVO GLAXOSMITHKLINE EXPORT LIMITED, BEOGRAD</p>	<p>0,5 mg Al3+ 2 konjugovan na protein D (dobijen iz netipiziranog Haemophilus influenzae) kao proteinski nosač 9-16 mikrograma 3 konjugovan na toksoid tetanusa kao proteinski nosač 5-10 mikrograma 4 konjugovan na toksoid difterije kao proteinski nosač;</p>	<p>Preosetljivost na aktivnu supstancu ili pomoćnu supstancu ili proteinskih nosača. Primenu vakcine treba odložiti kod osoba koje imaju teško akutno febrilno oboljenje. U nedostatku studija kompatibilnosti, vakcina se ne sme mešati sa drugim medicinskim proizvodima. Deca sa narušenim imunskim odgovorom, bilo zbog imunosupresivne terapije, genetskog defekta, HIV infekcije, prenatalne ekspozicije antiretrovirusnoj terapiji i/ili virusu HIV-a, ili drugih razloga mogu imati smanjeni odgovor antitela na vakcinaciju.</p>	<p>Alergijske reakcije (kao što su ekcem, alergijski dermatitis, atopijski dermatitis, ekcem), angioedem, gubitak apetita, razdražljivost, neuobičajen plač, konvulzije (uključujući febrilne konvulzije), Kawasaki-jeva bolest, apnea kod prevremeno rođenih beba, dijareja, povraćanje, osip, glavobolja, visoka telesna temperatura, hipotonično-hiporesponzivna epizoda, anafilaktički šok *311.841 (**2336 prijavljenih smrtnih slučajeva koji se dovode u vezu sa vakcinom, 2328 prijavljenih slučajeva povezanih sa autizmom)</p>
<p><u>MAJE BOGIŃE ZAUŠKE IPRVENKA</u> MMP M-M-RvaxPro®, 1x103 TCID50/0,5 mL + 12,5x103 TCID50/0,5 mL + 1x103 TCID50/0,5 mL, prašak i rastvarač za suspenciju za injekciju u napunjenom injekcionom špricu Vakcina protiv malih boginja, zauški i crvenke (živi atenuisani virusi morbila, parotitisa i rubele) MMR</p> <p><i>Nosilac dozvole:</i> MERCK SHARP & DOHME D.O.O.</p>	<p>živi atenuisani virus morbila 1, soj Enders Edmonston B...najmanje 1x103 TCID50* živi atenuisani virus parotitisa 1, soj Jeryl Lynn™... najmanje 12,5x103 TCID50* živi atenuisani virus rubele 2, soj Wistar RA 27/3... najmanje 1x103 TCID50* * infektivna doza za 50% kulture tkiva 1 proizveden u ćelijama pilećih embriona 2 proizveden u WI-38 humanim diploidnim plućnim fibroblastima. Pomoćne supstance: Prašak: Sorbitol (E420); natrijum-fosfat (NaH2PO4/Na2HPO4); kalijum-fosfat (KH2PO4/K2HPO4); saharoza; hidrolizovani želatin; medijum 199 sa Hanks-ovim solima; minimalni esencijalni medijum, Eagle; mononatrijum-L-glutamat, monohidrat; neomicin; fenol crveno; natrijum-bikarbonat (NaHCO3), hlorovodonična kiselina (HCl) (za podešavanje pH) i natrijum-hidroksid (NaOH) (za podešavanje pH). Rastvarač: Voda za injekcije.</p>	<p>-ako je osoba koja treba da se vakciniše alergična na bilo koju vakcinu protiv malih boginja, zauški ili rubele ili na pomoćnu supstancu ove vakine -ako osoba koja treba da se vakciniše ima bilo koju bolest koja je praćena povišenom telesnom temperaturom preko 38,5°C. -ako osoba koja treba da se vakciniše ima oslabljeni imunski sistem zbog neke bolesti -ako ima porodičnu istoriju urođene ili nasledne imunodeficijencije -ako ima alergijsku reakciju na jaja ili na bilo koji drugi proizvod koji sadrži jaja;--alergije ili konvulzije (epileptične napade) u ličnoj ili porodičnoj istoriji bolesti; neželjene reakcije nakon primanja vakcine protiv malih boginja, zauški ili rubele koje su uključivale lako nastajanje modrica ili krvarenja koje je trajalo duže nego što je uobičajeno;</p>	<p>Povišena telesna temperatura, osip, plakanje, proliv, povraćanje, koprivnjača, osip na mestu primene. Aseptični meningitis (povišena telesna temperatura, mučnina, glavobolja, ukočen vrat, pojačana osetljivost na svetlost); oticanje testisa; infekcija srednjeg uha; upala pljuvačnih žlezda; atipične male boginje, Otečeni limfni čvorovi. Krvarenje ili nastanak modrica lakše nego što je uobičajeno. Teške alergijske reakcije, npr. otežano disanje, oticanje lica, lokalizovani otok, oticanje ruku i nogu. Iritabilnost. Epileptički napadi bez povećanja telesne temperature ili sa povišenom telesnom temperaturom; nesiguran hod; vrtoglavica; bolesti koje uključuju zapaljenje nervnog sistema (mozga i/ili kičmene moždine). Bolest čiji su simptomi mišićna slabost, poremećaj čula, osećaj trnjenja u rukama, nogama i gornjem delu tela (Guillain-Barre-ov sindrom). Glavobolja; nesvestica; poremećaj nervnog sistema koji može dovesti do slabosti, peckanja ili trnjenja; oštećenje očnog nerva. Suzenje i svrab očiju sa pojavom krasti na očnim kaptcima (konjunktivitis). Zapaljenje mrežnjače i poremećaj vida, gluvoća, kašalj; infekcija pluća, mučnina, svrab; zapaljenje potkožnog masnog tkiva; crvene ili ljubičaste tačkaste potkožne promene u nivou kože; otvrdli i izdignuti delovi kože; ozbiljna bolest koja dovodi do pojave čireva ili plikova na koži, ustima, očima i/ili genitalijama (Stevens-Johnson-ov sindrom). Bol u zglobovima i/ili oticanje zglobova, bol u mišićima. Kratkotrajno peckanje i/ili bockanje na mestu primene;</p>

			pojava plikova i/ili koprivnjače na mestu primene. Opšti osećaj slabosti; otok; osetljivost nadodir. Zapaljenje krvnih sudova. *188.606 (**318 prijavljenih smrtnih slučajeva koji se dovode u vezu sa vakcinom)
--	--	--	---

Извор података:

<https://www.alims.gov.rs/>

<https://torlak.rs/>

<https://vakcinacija.gov.rs/kako-vaccine-funkcionisu/>

<https://www.zdravlje.org.rs/index.php/59-2015-05-19-11-01-54/imunizacija/vaccine>

<https://www.who.int/>

<https://www.vigiaccess.org/>

POTENCIJALNO I VISOKO NEBEZBEDNE ILI TOKSIČNE SUSPSTANCE U SASTAVU VAKCINA: PODACI IZ NAUCNE LITERATURE		
NAZIV SUPSTANCE	ŠTETNI EFEKAT	NAUČNI DOKAZ
aluminijum-hidroksid	hipofosfatemija, akumulacija, kognitivni poremećaji, osteomalacija, osteoporoza, otežano disanje, anafilaktički šok, otok lica	https://www.drugs.com/sfx/aluminum-hydroxide-side-effects.html https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK546669/
trometamol	krvarenje, ulkus (čir), perforacija, bol u stomaku, mučnina, dispepsija, ulceracije, Oštećenje bubrega, pogoršanje funkcije bubrega, retencija tečnosti, povećanje uree i kreatinina u serumu, Poremećaji u funkciji jetre — promenjene laboratorijske vrednosti, eventualno hepatitis, Edemi, zadržavanje tečnosti, hipertenzija, rizik kod pacijenata sa srčanom insuficijencijom,	https://www.drugs.com/sfx/tromethamine-side-effects.html https://synapse.patsnap.com/article/what-are-the-side-effects-of-trometamol

	<p>trombocitopenija, purpura, neutropenija, agranulocitoza, hemolitička anemija, aplastična anemija, osip, urtikarija, angioedem, bronhospazam, reakcije preosetljivosti pa i anafilaktičke, osip, urtikarija, angioedem, bronhospazam, reakcije preosetljivosti pa i anafilaktičke, aseptični meningitis (posebno kod osoba sa autoimunim bolestima), vrtoglavica, glavobolja, pospanost, dezorijentacija, može negativno uticati na fetus, uterusne kontrakcije, krvarenje.</p>	
tiomerzal -živa	<p>neuro- i nefrotoksičan (kognitivne i bubrežne posledice), crvenilo, bol, otok ili osip na mestu ubrizgavanja, osip, svrab, koprivnjača, bronhospazam kod osoba osetljivih na jedinjenja žive, drhtavica, smetnje koordinacije, vrtoglavica, poremećaji raspoloženja, glavobolja, oštećenje funkcije bubrega, problemi s koordinacijom, poremećaji u ponašanju, smanjena kognitivna funkcija, Etil-živa može proći barijeru krv-mozak i placentu, što znači da fetus i mališani mogu biti izloženi potencijalno štetnim efektima, poremećaji u razvoju motoričkih funkcija i razumevanja (kognicije), negativan uticaj na ćelije imunog sistema i na ćelije kardiovaskularnog sistema, anafilaktički šok</p>	<p>https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK223724/ https://theconversation.com/a-preservative-removed-from-childhood-vaccines-20-years-ago-is-still-causing-controversy-today-a-drug-safety-expert-explains-259442 https://time.com/7298792/vaccines-thimerosal-cdc-risk-is-it-safe/</p>
hlorovodonična kiselina	<p>crvenilo, blag bol ili peckanje, osip, svrab, koprivnjača, Jaka iritacija sluzokože želuca ili jednjaka → bol, gorušica, povraćanje, moguće ozbiljnije alergijske reakcije (bronhospazam, pad krvnog pritiska)</p>	<p>https://go.drugbank.com/drugs/DB03344?utm https://synapse.patsnap.com/article/what-are-the-side-effects-of-hydrochloric-acid https://www.mayoclinic.org/drugs-supplements/hydrochlorothiazide-oral-route/description/drg-20071841</p>
fenol crveno	<p>Iritacija očiju, kože i respiratornog sistema, osip, svrab, urtikarija</p>	<p>https://www.atsdr.cdc.gov/toxfaqs/tfacts115.pdf https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK599445/</p>
hidrirani formaldehid	<p>Formaldehid je klasifikovan kao poznati kancerogen za ljude po IARC-u. Može biti povezan sa rakom nosa i sinusa, kao i drugim respiratornim karcinomima, ozbiljne iritacije, čak oštećenje rožnjače, oštećenja sluznica jednjaka i</p>	<p>https://www.epa.gov/formaldehyde/facts-about-formaldehyde?utm https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK217652/ https://www.kherkhergarcia.com/side-effects-formaldehyde-exposure/</p>

	<p>želuca, bolova u stomaku, Hronični bronhitis Egzacerbacija astme, Perzistentni respiratorni problem, Kognitivno oštećenje, Gubitak pamćenja, , Potencijalne neurološke komplikacije</p>	
fenoksietanol etanol	<p>crvenilo, svrab, osip, naročito kod osoba sa osetljivom kožom ili ekcemom, urtikarija, osip, u retkim slučajevima ozbiljniji oblici alergije, oksidnost kod beba – oralna izloženost može uticati na nervni sistem u razvoju, Depresija centralnog nervnog sistema: poremećaji koordinacije, govor može biti isprekidan, refleksi usporeni, oštećenje srca (kardiomiopatija), rizik od različitih vrsta raka, oštećenja nervnog sistema,</p>	<p>https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC6985251/?utm_source=wildling.com/blogs/news/the-hidden-dangers-of-phenoxyethanol-in-your-skincare-routine?srsId=AfmBOook6s9hEmq-DIAFKwJLKpAZxSjXL1gS-qwbagyXeRSGoRX9ZyLe</p>
neomicin	<p>gubitak sluha, nespretnost, dijareja, otežano disanje, vrtoglavica, pospanost, znatno smanjena učestalost mokrenja ili količine urina, povećana količina gasova, pojačana žeđ, svetla, penušava, masna stolica, zujanje ili zvonjava u ušima ili osećaj punoće u ušima, osip na koži, nestabilnost, slabost, Može dovesti do akutne bubrežne insuficijencije, neuromuskularna blokada i respiratorna depresija,</p>	<p>https://www.drugs.com/sfx/neomycin-side-effects.html https://www.mskcc.org/cancer-care/patient-education/medications/adult/neomycin-systemic https://synapse.patsnap.com/article/what-are-the-side-effects-of-neomycin-sulfate</p>
natrijum-fosfat	<p>phosphate nephropathy — taloženje kristala fosfata u tubulima bubrega, Neravnoteža natrijuma, fosfata, kalcijuma, magnezijuma, Dehidracija, smanjeno izlučivanje urina, otoci zbog zadržavanja tečnosti, aritmije, Bol u stomaku, nadimanje, mučnina, povraćanje, retko krvarenje u digestivnom trakt, Zbunjenost, vrtoglavica, slabost, konvulzije, Osip, svrab, urtikarija, otok lica/usta/throata, otežano disanje</p>	<p>https://www.drugs.com/sfx/sodium-phosphate-side-effects.html https://www.webmd.com/drugs/2/drug-4385/sodium-phosphates-rectal/details https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17555417/</p>
kalijum-fosfat	<p>slabost mišića, nepravilnosti srčanog ritma, taloženja fosfatnih soli, oštećenja bubrega, i problema sa kalcijumom, može doći do smanjene diureze, toksičnosti, Srčane aritmije i promene u srčanom ritmu, mučnina, povraćanje, bol u stomaku, grčevi, nadutost, gasovi, proliv, trnjenje ili peckanje (npr. u ustima, okolo usana) usled promena u elektrolitima, osećaj slabosti, umor, vrtoglavica, otoci (edem), naročito nogu</p>	<p>https://www.mayoclinic.org/drugs-supplements/potassium-phosphate-intravenous-route/description/drg-20060838?utm_source=drugs.com/sfx/potassium-phosphate-side-effects.html https://www.drugs.com/sfx/potassium-phosphate-side-effects.html</p>
glutamat	<p>hipotalamičke lezije, astma , smanjenje mase beta ćelija pankreasa, indukovana teška</p>	<p>https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5938543/</p>

	hiperinsulinemija, insulinska neosetljivost, smanjen broj insulinskih receptora, rezistencija na leptin, povećana ekspresija PPAR gama i alfa receptora, smanjen transport glukoze i insulina do masnog tkiva i skeletnih mišića, hiperlipidemija, oksidativni stres, povećan oksidativni stres i ubrzan metabolizam, hipertenzija i srčana oboljenja, glavni faktor rizika za visok krvni pritisak (može dovesti do hipertenzije), rizik od gojaznosti, napadi migrene, bolovi u grudima, glavobolje, , mučnine, oštećenje crevne sluzokože, poremećaj mikrobiološke ravnoteže u crevima	https://drsalihaerogludemir.com/en/uncategorized/what-are-the-dangers-of-monosodium-glutamate-msg/ https://www.researchgate.net/publication/320191030_Effects_of_monosodium_glutamate_MSG_on_human_health_a_systematic_review https://www.medicalnewstoday.com/articles/is-msg-bad-for-you#historic-doubts https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844023068834
monohidrat	nadutost, gasovi, osećaj težine u stomaku, mučnina, neprijatnost u stomaku, dijareja, grčevi u mišićima, bolovi u mišićima, glavobolje, umor, osećaj iscrpljenosti, povećanje telesne mase zbog zadržavanja vode, mogući rizik za bubrege kod osetljivih osoba	https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/10999421/ https://www.chemicalbook.com/article/creatine-monohydrate-uses-benefits-and-side-effects.htm?utm https://www.webmd.com/drugs/2/drug-20897/creatine-monohydrate-oral/details?utm
Sorbitol (E420)	alergijske reakcije (otežano disanje, otok, osip, svrab), neuropatija i oštećenje očiju kod hronične akumulacije (katarakta), komplikacije kod dijabetičara, hiperglikemija kod osoba sa intolerancijom fruktoze, dehidracija i elektrolitni disbalans, erozija zuba, problemi sa usnom dupljom, proliv (dijareja), bol u stomaku i grčevi, grčevi, nadutost i gasovi, nadimanje i promenjene navike pražnjenja creva, mučnina	https://www.drugs.com/sfx/sorbitol-side-effects.html https://www.rxlist.com/sorbitol/generic-drug.htm https://www.frusano.com/en/intolerances/sorbitol-intolerance/ https://synapse.patsnap.com/article/what-are-the-side-effects-of-sorbitol

Обавезна вакцинација спроводи се у 88 од укупно 195 земаља света, што значи да мање од половине држава има такав режим.

<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/vaccine-mandates-by-country>

3. Саопштење Удружења након одржане конференције за медије и стручног предавања на тему „Изазови заштите психофизичког здравља дјеце (медицински и правни аспект)

27.10.2025.

Саопштење о одржаној конференцији за медије и стручном предавању „Изазови заштите психофизичког здравља дјече“

Удружење грађана „Родитељи ЗА права дјече“ одржало је 25. октобра 2025. године у Бањалуци конференцију за медије и стручно предавање о теми „Изазови заштите психофизичког здравља дјече“. Догађај је окупио стручњаке из области медицине и права, представнике медија, те посетиоце и родитеље, заинтересоване за побољшање положаја дјече и породице у друштву.

У уводном обраћању предсједник Удружења грађана „Родитељи за права дјече“, мр Јелена Сарафијан истакла је, да су ови догађаји организовани са циљем да се у јавности отвори конструктиван дијалог о истинској заштити права дјече на здравље и образовање.

Повод је усвајање Нацрта закона о предшколском васпитању и образовању, који би у форми Приједлога закона требао бити усвојен 4. новембра, на 16. редовној сједници Народне скупштине Републике Српске. Иако је појам „вакцинални картон“ формално брисан, упис дјече и даље се условљава љекарским увјерењем издатим у складу са прописима о обавезној вакцинацији. Поред те одредбе, указано је и на друге проблематичне норме у овом тексту закона које, у многим сегментима умањују улогу родитеља у подизању и васпитању дјече, док истовремено шире надлежности предшколских установа у домену здравствене и социјалне заштите, у мјери која замагљује основну и примарну улогу предшколских установа у систему образовања.

Наглашено је да Удружење не умањује значај здравствених прописа, али указује да је правно и етички недопустиво преклапање институционалних надлежности, јер колизија надлежности потискује суштину образовања, стављајући га у функцију јавноздравствене политике. Још је наведено да је право вријеме за отворен разговор о заштити здравља дјече и да условљавања, уцјене и дискриминација невакцинисане дјече само продубљују неповјерење родитеља настало након пандемије вируса корона и које се сада преноси и на образовне установе.

Удружење упозорава да мјере које доводе до искључивања или стигматизације невакцинисане дјече могу нарушити њихово психичко здравље и осјећај припадности. Унапређење здравствене заштите дјече мора бити усмјерено на њихово цјелокупно психофизичко здравље. Још је истакнуто да се мишљење и став родитеља по овим питањима мора уважити, посебно имајући у виду уставну обавезу државе да штити породицу и право родитеља да се брину о здрављу, подизању и васпитању своје дјече.

У закључку је истакнуто да здравствени прописи не смију ограничавати право на образовање. Удружење изражава спремност да уколико се право на образовање буде условљавало медицинским мјерама, своју иницијативу за заштиту права дјече прошири и на преиспитивање прописа о обавезној имунизацији.

Нада Гладовић, предсједник „УГ [Лекари и родитељи за науку и етику](#)“ (УГ ЛРНЕ), казала је: „... да се њихово удружење, које броји многобројне професоре медицине и лекаре, годинама бави истраживањем научних чињеница уместо медијским манипулацијама, као и да сами произвођачи вакцина, наводе [многобројна нежељена дејства](#), али да то лекари и педијатри прећуткују у комуникацији са родитељима, а то по закону о заштити

пацијената не би смели.“ Гладовић је поставила питање: „Да ли педијатри уопште знају да [постоје озбиљна нежељена дејства вакцина](#), ако не знају, да ли су ту лекцију „преспавали“ током студирања медицине, а уколико знају зашто обмањују родитеље?“ Гладовић је прочитала и [стручно мишљење љекара и професора медицинског факултета, чланова УГ ЛРНЕ, које је написано на молбу родитеља из Републике Српске, а које садржи званичне податке о нежељеним дејствима свих вакцина садржаних у календару обавезне имунизације, као и њихов састав. Стручно мишљење љекара](#) доступно је на веб страницама ових удружења. Ово [стручно мишљење](#) упућује и на основне принципе медицинске етике, која налаже да свака медицинска интервенција мора почивати на добровољности. Позвала је родитеље да се боре за заштиту основних људских права своје дјеце и закључила да је вакцина једино обавезно медицинско средство које се даје здравој дјечи и поручила: „Не постоји оправдање за страх родитеља када су у питању деца, када је у питању заштита деце ...“.

Др Јована Стојковић, специјалиста психијатрије, нагласила је став [УГ Покрета Живим за Србију](#), да нико није против вакцинације, нити да сматра да се она треба забранити, али да уколико макар и један човек жели прескочити макар једну вакцину да му се то право мора омогућити. Истакла је да је етика дио медицинске науке и да је присила на било коју медицинску мјеру недопустива. Закључује да онемогућавање уписа дјеце у вртић, пријављивање родитеља центрима за социјални рад и изрицање прекршајних казни, није само обавеза, већ присила која не би смјела да постоји у медицини.

У свом излагању др Стојковић најприје је говорила о колективном имунитету за који у медицинској теорији не постоји јединствен и доказан став, ко чини тај проценат на који се заговорници обавезне вакцинације позивају у јавном дискурсу, а то је 95 %. Поставља питање ко чини тај проценат, јер ако су то дјеца, она не чине тај проценат у укупном броју становништва. Закључује да је колективни имунитет, математичка конструкција настала из природних посматрања епидемија и проценат имуних потребан за заштиту колектива зависи од више фактора и различит је за сваки патоген. „Могућност постизања истог вакцинама је упитан због феномена примарног и секундарног вакциналног неуспеха.“

Навела је и податке да су неке вакцине тако дизајниране да не спрјечавају ширење болести већ да само ублажавају клиничку слику (дифтерија, тетанус, велики кашаљ) или се болест коју спрјечавају не може ширити регуларним контактом у вртићима, као нпр. хепатитис б. У свом излагању др Стојковић позивала се на научне радове, докторске дисертације, те студије објављене у научној литератури и изразила спремност да све наводе поткријепи одговарајућим референцама.

У закључку се још једном осврнула да етички, према свим кодексима и уџбеницима, није дозвољено пласирати лијек/вакцину против нечије воље, те да је према њеном мишљењу рјешење – информисани пристанак и слобода избора приликом вакцинације.

Адвокат Милина Дорић је истакла је да Устав Републике Српске у члану 13 гарантује неповредивост тјелесног и психичког интегритета, те сходно томе ниједан Закон не може бити изнад Устава. „Устав је највиши правни акт и сви закони морају бити у сагласности са Уставом. Сви закони су ниже правне снаге од Устава и сви закони су једнаке правне снаге међу собом, што даље значи да Закон о предшколском васпитању и образовању није и не може бити изнад Породичног закона.“

Имајућу у виду да су сва деца једнака у својим правима ниједно дете нема обавезу да сноси већи ризик од другог. Родитељи који желе да имунизацијом заштите своје дете и

који сматра да је то адекватна заштита, то могу да учине али не могу да другу деци терају да граде тзв. “колективни имунитет” за који никада није ни утврђено шта је.“

Адвокат Милина Дорић навела је да је важно користити сва правна средства која стоје на располагању у смислу дописа према Уставном суду и другим институцијама, али нагласила да је најважније правилно едуковати родитеље које кораке правно и фактички могу предузети, како би заштитили права своје дјеце. Осврнула се и на важност других прописа као што су Закон о спрјечавању насиља у породици и Кривични закон, као и улогу центара за социјални рад који се сматрају тумачима најбољег интереса дјетета. Најбољи интерес дјетета, каже, не може бити убризгавање неких супстанци у тијело дјетета, за које не знамо да ли ће код дјеце изазвати неко тешко нежељено дејство. Закључила је, да је све наведено заправо институционално мијешање у однос родитеља и дјеце, што може имати озбиљне посљедице на вршење родитељског права и права дјеце. Зато је информисаност родитеља кључан алат за заштиту права дјеце.

Након конференције за медије одржано је и стручно предавање на исту тему, на којем су др Јована Стојковић и адвокат Милина Дорић детаљније образложили своје стручне ставове на ову тему. Након предавања Нада Гладовић, прочитала је саопштење проф. др Валентине Арсић Арсенијевић.

Отворена је квалитетна дискусија у којој је публика постављала питања, о чему постоји и [видео снимак](#).

Са задовољством можемо закључити да су конференција за медије и стручно предавање о теми „Изазови заштите психофизичког здравља дјеце“, врло позитивно оцијењени од стране родитеља. Ови догађаји отворили су јавност Републике Српске за једну тему на коју тачка неће бити стављена евентуалним усвајањем спорног закона о предшколском васпитању и образовању.

Можемо рећи да је пред институцијама Републике Српске врло важна одлука у смислу даљих корака које ће предузети да одговоре на захтјеве родитеља и тиме покажу да им је стало до цјелокупног психофизичког здравља дјеце и њихове добробити.

Надамо се и вјерујемо да ће превагнути разум и љубав према дјечи, те да ће право на образовање остати загарантовано сваком дјетету без дискриминације по било ком основу.

Удружење грађана „Родитељи ЗА права дјеце“

Говорници о теми „Изазови заштите психофизичког здравља дјеце“:

- др Јована Стојковић специјалиста психијатрије (Србија)
- адвокат Милина Дорић (Србија)
- мр Јелена Сарафијан, УГ „Родитељи за права дјеце“
- Нада Гладовић, УГ „Лекари и родитељи за науку и етику“ (Србија)

4. Отворено писмо које смо упутили јавности и институцијама поводом усвајања овог Нацрта закона

Број: 23/2025

Датум: 11.10.2025. године

-Предсједнику Републике Српске
-Чланици предсједништва БиХ
-Предсједнику Владе Републике Српске
-Народној скупштини Републике Српске
-Министрима просвјете и здравља и социјале заштите и осталим министарствима и министрима у Влади Републике Српске
-Омбудсману за дјецу Републике Српске
-Свим предшколским институцијама (јавним и приватним)
-Свим стручним организацијама
-Академској заједници
-Родитељима и свим грађанима Републике Српске
-Медијским кућама

Предмет: Отворено писмо поводом незаконите праксе и неуставних одредаба Нацрта закона о предшколском васпитању и образовању Републике Српске

Удружење грађана „Родитељи ЗА права дјеце“ овим путем упозорава ширу јавност, надлежне институције и медије на озбиљне проблеме који прате процес усвајања Нацрта закона о предшколском васпитању и образовању Републике Српске.

Нацрт у више својих одредаба садржи рјешења која су неуставна, супротна најбољем интересу дјетета и међународним стандардима заштите дјеце, а којима се улога родитеља у образовном процесу значајно маргинализује. Истовремено, Нацртом се институцијама дају врло широка овлашћења без јасно одређених граница надлежности и одговорности, што отвара простор за произвољна тумачења, злоупотребе и нарушавање права дјеце и родитеља.

Иако Нацрт није правно обавезујући, поједине предшколске установе и здравствене установе у Републици Српској већ поступају као да је усвојен, одбијајући упис невакцинисане или дјелимично вакцинисане дјеце у предшколске установе, односно одбијајући да издају потврде о здравственом стању невакцинисаној или непотпуно вакцинисаној дјечи. Такво поступање је неуставно и супротно важећим прописима, јер Закон о предшколском васпитању и образовању Републике Српске не предвиђа обавезну вакцинацију као услов за упис у вртић. Оваква пракса представља дискриминацију здраве дјеце и повреду уставног права на једнак приступ образовању, а условљавање уписа медицинским поступцима није у складу ни са Конвенцијом о правима дјетета, која обавезује државе да сваком дјетету обезбиједи једнаке могућности без дискриминације било које врсте.

Овим путем позивамо Министарство просвјете и културе Републике Српске и Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске да хитно реагују, преиспитају спорне одредбе Нацрта, одмах обуставе незакониту праксу која се већ спроводи у појединим установама и

осигурају пуно поштовање уставног начела једнакости и начела најбољег интереса сваког дјетета.

Јавна расправа коју је организовало Министарство просвјете и културе као предлагач овог Нацрта, одржана је у периоду годишњих одмора, што је значајно ограничило активно учешће стручне и шире јавности, те оставило грађане ускраћене за благовремене и потпуне информације, што је створило додатну правну несигурност и оправдану забринутост родитеља. Удружење је у току јавне расправе у законском року упутило аргументоване примједбе и предложило измјене неуставних и штетних одредби, уз јасна образложења и приједлоге усмјерене на заштиту права дјеце и очување улоге родитеља у образовном систему.

Ово писмо жели отворити суштинска питања заштите дјеце и њихових права. Нажалост пажња јавности у протеклом периоду погрешно је усмјерена (случајно или намјерно) на питање субвенционисања трошкова боравка дјеце у вртићима. То је додатно замаглило основне проблеме који ће настати усвајањем оваквог текста закона и још једном показало да је, нажалост, материјална страна у фокусу јавности, док су суштинска права и интереси дјеце и родитеља потпуно занемарени.

Остављајући по страни сваки материјални аспект овог проблема, а желећи да заштити уставна права дјеце и родитеља, Удружење поред овог писма планира и низ других активности. Једна од њих је **конференција за медије** на коју ћемо позвати стручњаке из области медицине и права, представнике надлежних институција и јавност. Конференција је заказана **25. октобра 2025. године** (вријеме и мјесто одржавања биће накнадно саопштени). Конференција има за циљ да се у отвореном дијалогу представе чињенице, размјене стручна мишљења и отвори квалитетна јавна расправа у којој ће се чути и глас родитеља и стручне јавности, како би се осигурало да закон буде на корист дјеце, родитеља и читавог друштва.

Истог дана у вечерњем термину биће одржано и **стручно предавање** на тему *Изазови заштите психофизичког здравља дјеце (медицински и правни аспект)*. Након тога Удружење планира обраћање Народној скупштини, њеним одборима, клубовима посланика, те надлежним министарствима, са апелом да се приступи озбиљним измјенама Нацрта закона, као и да се отвори шири дијалог стручне јавности, родитеља и институција о питањима истинске заштите здравља дјеце и њиховог права на образовање.

Удружење поручује да не негира потребу да се као друштво бринемо о заштити здравља дјеце, али јасно указујемо да је ускраћивање права на образовање здравој дјечи апсурд који не смије бити нормиран образовним прописима.

У вријеме када се обиљежава Дјечија недјеља, подсјетимо се да сваки дан треба бити дан борбе за бољи положај дјеце и породице у нашем друштву.

За Удружење грађана „Родитељи ЗА права дјеце“,
мр Јелена Сарафијан

5. Наш допис број 19/2025 и Допис Министарства здравља као одговор (број: 11/08-500-623/25 од 11.10.2025. године).

Број: 19/2025

Датум: 01.10.2025. године

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И
СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ
Трг Републике Српске 1
н/р министра Алена Шеранића и лица
надлежних за поступање у складу са
овим Захтјевом

Предмет: Захтјев за доставу информација

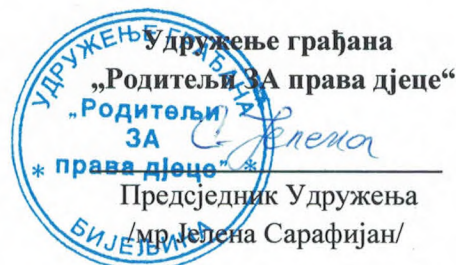
Удружењу се свакодневно обраћа велики број родитеља са информацијама да педијатри у Републици Српској одбијају издати потврде о здравственом стању непотпуно вакцинисане дјеце, а за потребе уписа у предшколске установе. При томе родитељима усмено саопштавају како су таква упутства добили од Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске.

Ради правилног тумачења и примјене важећих закона, а у циљу заштите уставног права дјеце на образовање, које је гарантовано и међународним конвенцијама, молимо да нам доставите предметно упутство са јасно назначеним правним основом за наведено поступање.

Молимо да писани одговор на наведена питања доставите у законском року, у складу са чланом 11. Закона о слободи приступа информацијама Републике (15. дана од дана пријема Захтјева), на адресу Удружења у Бијељини, Патковача блок 1, број 60.

С поштовањем,

Удружење грађана
„Родитељи ЗА права дјеце“
„Родитељи ЗА
права дјеце“
Председник Удружења
/мр Јелена Сарафијан/

Достављено:

-Наслову;

-Архива.

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Трг Републике Српске 1, 78000 Бања Лука, тел 051/339-486, факс 051/339-658, e-mail ministarstvo-zdravlja@mzs.vladars.rs, www.vladars.rs

Број: 11/08-500-623/25
Бања Лука, 11. ~~10~~ 2025. године

РЕПУБЛИКА СРПСКА
Удружење грађана „Родитељи за права дјецe“
Патковача блок 1, број 60
76 300 Бијељина
н/р предсједника

ПРЕДМЕТ: Одговор, доставља се

Поштовани,

везано за Ваш допис број 19/2025 од 01. октобра 2025. године у вези са издавањем потврда о здравственом стању непотпуно вакцинисане дјецe, овим путем Вас обавјештавамо како слиједи.

Чланом 32. Закона о заштити становништва од заразних болести („Службени гласник Републике Српске“, бр. 90/17, 42/20, 98/20 и 63/22) прописано је:

(1) Обавезна имунизација је имунизација лица одређене доби, као и других лица, коју не може одбити лице које треба да се имунизује или родитељ, односно старатељ, осим у случају постојања медицинске контраиндикације, коју утврђује доктор медицине одговарајуће специјалности или Комисија за праћење нежељених догађаја имунизације и хемиопрофилактике.

(5) Вакцинација је обавезна против сљедећих болести:

1) против хепатитиса Б, туберкулозе, дифтерије, тетануса, пертусиса, полиомијелитиса, хемофилус инфлуенце тип б, морбила, рубеоле и паротитиса, за дјецу и омладину одређеног узраста, као систематска имунизација,

(7) За боравак дјецe у предшколским и школским установама, као и у установама за смјештај дјецe без родитељског старања, неопходно је да су испуњени услови из става 5. тачка

1) овог члана, осим у случају постојања медицинске контраиндикације, коју утврђује Комисија за праћење нежељених догађаја имунизације и хемиопротекције.

Чланом 43. став 2. Закона о здравственој заштити („Службени гласник Републике Српске“, број 57/22) је прописано:

(2) Изузетно од става 1. овог члана, пацијент или његов законски заступник може одбити обавезну имунизацију само у случајевима уређеним прописима о заштити становништва од заразних болести.

Законом о заштити становништва од заразних болести („Службени гласник Републике Српске“, бр. 90/17, 42/20, 98/20 и 63/22) имунизација је дефинисана као превентивна мјера заштите лица од заразне болести, која се спроводи давањем вакцина и/или имуноглобулина хуманог поријекла, имунобиолошких препарата који садрже специфична антителија и моноклонских антителија. С обзиром да је имунизација превентивна мјера здравствене заштите, која је у складу са чланом 32. закона, прописана као обавезна против одређених болести, а имајући у виду Уставом зајемчено право грађана на заштиту здравља, то она представља дужност Републике на предузимање превентивних мјера ради заштите становништва од заразних болести.

Са друге стране, Законом о здравственој заштити прописано је да сваки грађанин има право да здравствену заштиту остварује уз поштовање највишег стандарда људских права и има право на физички и психички интегритет и на безбједност своје личности, као и на уважавање његових моралних, културних и религијских убјеђења (члан 33. став 1). Права грађана у остваривању здравствене заштите уређена су овим законом, те тако је појединац дужан да чува и унапређује сопствено здравље, здравље других лица, као и животну и радну средину (члан 32. став 2), да се здравствена заштита обезбјеђује на нивоу Републике, јединице локалне самоуправе, послодавца и појединца (члан 25), да примарни ниво здравствене заштите обухвата, између осталог, имунизацију против заразних болести (члан 57. став 2. тачка 22).

Такође, овим путем подсећамо да Министарство здравља и социјалне заштите у Влади Републике Српске није обрађивач Закона о предшколском васпитању и образовању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 79/15, 63/20 и 64/22), али упућујемо на члан 42. Закона о предшколском васпитању и образовању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 79/15, 63/20 и 64/22) којим је прописано:

(1) Ради унапређења здравља и развоја дјете, предшколска установа примјењује стандарде и нормативе у области исхране, њега, превентивно-здравствене и социјалне заштите дјете у предшколској установи.

(2) Министар доноси Правилник о условима и начину остваривања исхране, њега, превентивно-здравствене и социјалне заштите дјете у предшколској установи.

Чланом 18. Правилника о условима и начину остваривања исхране, њега, превентивно-здравствене и социјалне заштите дјете у предшколској установи („Службени гласник Републике Српске“, број 88/16), прописано је:

(1) При упису дјетета у установу, родитељ је дужан да достави увјерење о обављеном љекарском прегледу дјетета од надлежне здравствене установе, у складу са законом и прописима којима се регулише здравствена заштита и овим правилником.

(2) Увјерење из става 1. овог члана садржи податке о физичком и психичком развоју дјетета, лабораторијским налазима који садрже брис носа и грла и налаз столице на паразите, податке о вакциналном статусу дјетета, хроничним болестима, алергијама и пребољелим инфективним болестима са мишљењем надлежног педијатра, односно специјалисте породичне медицине о томе да ли дијете може похађати установу.

(3) У случају да дијете није вакцинисано, у увјерењу из става 1. овог члана потребно је навести разлоге за невакцинисање дјетета против одређене заразне болести.

Имајући у виду одредбе члана 32. став 5. тачка 1) и ставом 7. Закона о о заштити становништва од заразних болести („Службени гласник Републике Српске“, бр. 90/17, 42/20, 98/20 и 63/22) и члана 18. Правилника о условима и начину остваривања исхране, њега, превентивно-здравствене и социјалне заштите дјеце у предшколској установи („Службени гласник Републике Српске“, број 88/16) јасно је да љекарско увјерење које се издаје за упис дјетета у предшколску установу мора да садржи податке о вакциналном статусу дјетета, те у случају да дијете није вакцинисано, обавезно се наводе разлоге за невакцинисање дјетета против одређене заразне болести.

С поштовањем,

Достављено:

1. Наслову
2. а/а.

МИНИСТАР
Ален Шеранић, др мед.

6. Одговор УГ Лекари и родитељи за науку и етику Институту за јавно здравство Републике Српске, поводом саопштења за јавност након одржане конференције за медије и стручног предавања на тему „Изазови заштите психофизичког здравља дјеце (медицински и правни аспект).

28.10.2025

Одговор Институту за јавно здравље Републике Српске о вакцинацији, вештачкој инвазивној методи за коју се тврди да је апсолутно безбедна и апсолутно ефикасна

Уваженим представницима Института за јавно здравство Републике Српске и Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске,

Прослеђујемо Вам одговор УГ Лекари и родитељи за науку и етику, на Саопштење Института за јавно здравство Републике Српске објављено поводом конференције и стручног предавања које је Удружење грађана Родитељи ЗА права дјецe“ организовало 25. октобра у Бањалуци.

Као организатори, овом приликом желимо да изразимо жаљење што нисте одговорили на наш позив да делегирасте представнике Ваших институција да присуствују конференцији за медије и овом значајном предавању, које није само стручног карактера, него је од значаја за ширу јавност Републике Српске.

Наше Удружење жели да укаже на важност поштовања стандарда у медицини, етици и праву, а који су поткрепљени одговарајућим стручним, научним референцама и јавно провјерљивим информацијама званичних референтних институција.

Сматрамо да је у стручном дијалогу институција и родитеља кључ истинске заштите дјецe и њиховог цјелокупног здравља.

Позивамо Вас на сарадњу и стручну и аргументовану дискусију.

Отворени смо за сваки вид сарадње и стојимо Вам на располагању за сваку врсту конструктивног дијалога.

[Снимак конференције и предавања](http://www.roditeljizapravadjecce.org) можете погледати на нашој веб страници www.roditeljizapravadjecce.org .

За више информација, можете позвати на контакт телефон 065 715 553. У прилогу Вам достављамо и саопштење нашег удружења поводом одржане конференције и стручног предавања.

Надамо се да ћете препознати нашу истинску бригу за очување здравља дјецe и свих чланова нашег друштва и намјеру да кроз дијалог

и размјену мишљења доносимо одлуке у најбољем интересу наше дјеце, а тиме и наше Републике Српске.

С поштовањем,

Удружење грађана „Родитељи ЗА права дјеце“

Одговор Институту за јавно здравље Републике Српске о вакцинацији, вештачкој инвазивној методи за коју се тврди да је апсолутно безбедна и апсолутно ефикасна!!!

Истраживања и докази утврђују да је у питању флоскула којом се институције служе да на незаконит, немедицински и неетички начин приморавају грађане, пре свега децу, на контроверзну медицинску интервенцију.

Поводом [саопштења Института за јавно здравство Републике Српске објављеног након јавне расправе у Бањалуци](#) на тему вештачке имунизације, које су поновили медији ([Независне](#), [РТРС](#), [Магазин Бука](#), [Бањалука портал](#), [Мондо](#), и други медији) у којем се наводи да су „вакцине најсигурнија и најефикаснија превентивна мера у очувању здравља деце и заједнице“, неопходно је указати на чињенице које су наведене у документу „[Састав и нежељена дејства вакцина](#)“, [доступном јавности на сајту УГ Лекари и родитељи за науку и етику](#). **Све медицинске чињенице су преузете са званичних сајтова произвођача вештачких имунизационих средстава, као и из научних радова објављених у еминентним медицинским часописима.**

Саопштење Института садржи генерализовану тврдњу о „потпуној безбедности“ вакцина, што није у складу са званичним документима произвођача „Сажетак карактеристика лека – СКЛ“, које издају произвођачи вакцина у складу са међународним фармаколошким прописима. Ти документи, као и бројне студије, потврђују да не постоји ниједна медицинска интервенција без ризика, па самим тим ни вакцинација не може бити апсолутно безбедна.

У СКЛ су наведени бројни нежељени ефекти, укључујући и озбиљне, који се могу јавити код примаоца вакцина. Према бази VigiAccess (СЗО), само за неке од вакцина пријављене су 6 милиона озбиљних реакција, укључујући и смртне исходе који се доводе у везу са применом вештачких имунизационих средстава.

Примери нежељених дејстава наведених у званичним подацима

- ◆ BCG вакцина (туберкулоза) – дисеминована BCG инфекција, остеоитис, остеомијелитис, апсцес, супуративни лимфаденитис, келоидни ожиљци, анафилакса (46.293 пријављених нежељених реакција, 163 смртна случаја у вези са вакцином)
- ◆ Euvax B (хепатитис В) – неуритиси, енцефалопатија, мијелитис, периферна неуропатија, оптички неуритис, парализа, погоршање мултипле склерозе (46.678 пријављених нежељених реакција, 67 смртних случајева)
- ◆ Pentaxim (дифтерија, тетанус, полио, Hib) – конвулзије, стања налик шоку, упоран неконтролисан плач, Гијен-Бареов синдром, брахијални неуритис (311.841 пријављених реакција, 2.336 смртних случајева, 2.328 повезаних са аутизмом)
- ◆ Synflorix (пнеумокок) – фебрилне конвулзије, Кавасакијев синдром, апнеја код превремено рођених беба, анафилактички шок (188.606 пријављених реакција, 318 смртних случајева)
- ◆ MMR вакцина (мале богиње, заушке, рубеола) – асептични менингитис, епилептични напади, запаљење мозга, оштећење очног нерва, глувоћа, Стивенс-Џонсонов синдром (311.841 пријављених реакција, 2.336 смртних случајева)

Ови подаци нису део „алтернативних“ извора, већ потичу из званичних СКЛ, база СЗО, и научних публикација које су доступне на [PubMed](#), [NIH](#), [WHO](#), и [Drugs.com](#).

Свака медицинска интервенција, посебно она која се примењује на здравим особама и децу, мора почивати на информисаном пристанку. Принудна вакцинација нарушава не само етичка начела медицинске праксе, већ и уставно право сваког грађанина на телесни интегритет.

Према чл. 13. Устава Републике Српске „Људско достојанство, тјелесни и духовни интегритет, човјекова приватност, лични и породични живот су неповредиви“ као и према члану 14. „Нико не смије бити подвргнут мучењу, свирепом, нехуманом или понижавајућем поступању или кажњавању.

Забрањено је и кажњиво свако изнуђивање признања и изјава.

Забрањено је на било ком лицу, без његовог пристанка, вршити медицинске и друге научне огледе.“ , дакле, **нико не може бити изложен медицинском или научном огледу без свог слободно датог пристанка**. Наметање вакцинације као обавезне, без индивидуалне процене ризика и користи, представља директно кршење овог уставног начела.

Такође, произвођачи вакцина су правно заштићени од одговорности за нежељена дејства, што у пракси значи да се ризик у потпуности пребацује на грађане, док се системски укида право на накнаду штете.

Друга флоскула је такозвани „колективни имунитет“. Овај феномен никада није потврђен као универзални научни принцип који би оправдао наметање обавезне вакцинације. Ради се о хипотези, а не о доктрини, која није подржана свеобухватним дугорочним студијама. Уколико једна теорија није недвосмислено доказана, она не може бити основ за прописивање обавезних мера над читавом популацијом, посебно ако оне нису нити безбедне, нити ефикасне.

Подаци које је изнео Институт за јавно здравство Републике Српске делују једнострано и не одражавају све аспекте сложене и контриверзне теме, тј. вакцинације. Званични медицински документи сами по себи потврђују да постоје контраиндикације, ризици и озбиљна нежељена дејства, што значи да обавезна вакцинација није у складу са медицинском етиком, правом на информисан пристанак и уставним гаранцијама.

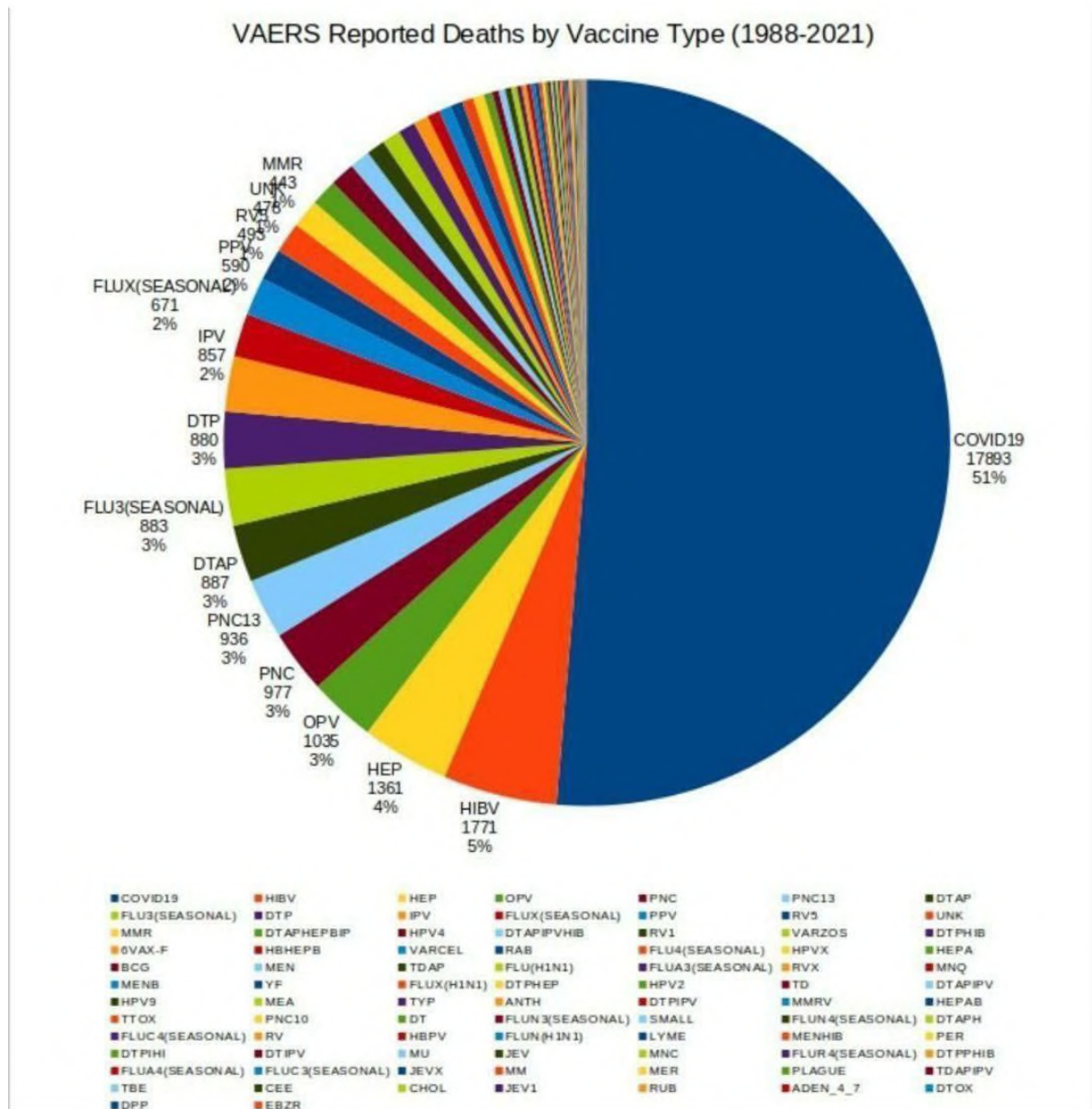
Вакцинација може бити понуђена, детаљно и тачно образложена на начин да сваки појединац може да разуме, али никако наметнута.

Лекари и институције имају дужност да информишу, а не да принуђују. Само добровољан, свестан и информисан избор грађана представља истинску заштиту здравља, појединца и заједнице.

С поштовањем,

ЛЕКАРИ И РОДИТЕЉИ ЗА НАУКУ И ЕТИКУ

lekariiroditelji@gmail.com

7. Одлуку Апелационог суда у Нишу којом је пресуђено да је ускраћивање права на предшколско образовање невакцинисаној дјечи акт дискриминације.

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД У НИШУ
8 Гж 3899/24
09.09.2025. године
Н и ш

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У НИШУ, у већу састављеном од судија: Зорице Стошић, председника већа, Невене Благојевић и Јелене Игњатовић Пејчић, чланова већа, у правној ствари малолетних тужилаца Андријане Стефановић и Небојше Стефановића, обоје из Сокобање, чији је законски заступник отац Новица Стефановић, које заступа Маријана Сунајко, адвокат из Новог Сада, против тужене Предшколске установе “Буцко” Сокобања, коју заступа Општинско правобранилаштво, ради утврђења повреде права личности и дискриминације, вредност спора 9.000,00 динара, одлучујући о жалби малолетних тужилаца изјављеној против пресуде Вишег суда у Нишу 24П бр. 293/23 од 13.05.2024.године, на седници већа одржаној дана 09.09.2025.године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Нишу 24П бр. 293/23 од 13.05.2024.године тако да сада гласи:

УТВРЂУЈЕ СЕ да је тужена Предшколска установа “Буцко” Сокобања Обавештењем број 031-746/1-2 од 14.09.2021.године повредила право личности малолетних тужилаца тако што је им је ускратила право на припремно предшколско образовање и извршила акт дискриминације по основу здравственог стања-вакциналног статуса тужилаца.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да малолетним тужиоцима, на име трошкова поступка исплати износ од 379.850,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности до коначне исплате, у року од 15 дана од дана пријема пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Нишу 24П бр. 293/23 од 13.05.2024.године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим су малолетни тужиоци тражили да се утврди да је тужена повредила право личности обавештењем број 031-746/1-2 од 14.09.2021.године, тако што је тужиоцима ускратила право на припремно предшколско образовање и извршила акт дискриминације по основу здравственог стања-вакциналног статуса тужилаца. Другим ставом изреке обавезани су малолетни тужиоци

да туженој на име трошкова поступка солидарно исплате износ до 187.875,00 динара, са законском затезном каматом почев од извршности до коначне исплате.

Против наведене пресуде малолетни тужиоци су изјавили жалбу, из свих законских разлога, са предлогом да другостепени суд пресуду преиначи и усвоји тужбени захтев.

Испитујући првостепену пресуду, у смислу чл. 386 Закона о парничном поступку, другостепени суд је нашао да је жалба малолетних тужилаца основана.

Првостепена пресуда нема битне повреде парничног поступка из чл. 374 ст. 2 тач. 1, 2, 3, 5, 7 и 9 ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности. Међутим, на правилно утврђено чињенично стање првостепени суд је погрешно применио материјално право.

Према утврђеном чињеничном стању, законски заступник малолетних тужилаца поднео је захтев за упис код тужене, ради похађања припремног предшколског програма и уз захтев предао упут и девет извештаја лекара специјалиста. Тужена се 01.09.2021. године обратила заступнику тужилаца наводећи да је потребно да поред упута за вртић који су доставили, доставе и картон вакцинације како би се утврдило да су деца вакцинисана и цитирала одредбе чл. 32 ст.3 тач.1 Закона а о заштити становништва од заразних болести и обавештење Министарства просвете, науке и технолошког развоја од 16.04.2021. године према коме, уколико се из потврде изабраног лекара односно стручног тима надлежне здравствене установе утврди да дете није у складу са одговарајућим прописима из области здравља вакцинисано, осим у случају контраиндикације за примену вакцине, треба да обавести родитеље да детету не може бити дозвољен боравак у Предшколској установи, односно колективу до тренутка подношења одговарајуће потврде изабраног педијатра којом се доказује вакцинални статус детета. Пуномоћник законског заступника тужилаца доставио је поднесак туженој 01.09.2021. године да су у складу са Уставом и Законом доставили сву потребну документацију. Тужена је 14.09.2021. године, заступнику тужилаца доставила Обавештење да су у складу са чл. 23 и чл.24 Закона о предшколском васпитању обавестили Општинску управу Сокобања да родитељи нису доставили потребну документацију за упис, а након што су о томе обавештени. Општинска управа је потом 24.09.2021. године поднела захтев за покретање прекршајног поступка против законског заступника тужилаца. Законски заступник тужилаца се обратио притужбом на рад тужене, Министарству просвете, науке и технолошког развоја и просветни инспектор је оценио да се нису стекли услови за покретање инспекцијског надзора из разлога ненадлежности јер разматрање доказа о здравственом прегледу за упис у предшколску установу спада у надлежност здравствене инспекције. Ово Министарство је притужбу проследило Министарству здравља 27.09.2021. године. Заступник тужилаца је упутио притужбу Заштитнику грађана усмерену против тужене 14.02.2022. године, захтев за покретање прекршајног поступка 17.02.2022. године и тужбу Управном суду 08.03.2022. године. Заштитник грађана је донео закључак којим је одбацио притужбу заступника тужилаца. Малолетни тужиоци су 07.03.2022. године уписани у припремно предшколски програм код тужене и законском заступнику тужилаца достављена су два примерка за закључење уговора и захтев да се достави доказ о здравственом прегледу детета издатог до стране изабраног лекара са потписаним уговорима. Министарство просвете, науке и технолошког развоја обавестило је

пуномоћника мал. тужилаца да је извршен ванредни инспекцијски надзор тужене 09.03.2022. године и да је утврђено да су мал. деца уписана код тужене о чему је достављен доказ њиховом законском заступнику. Малолетни тужиоци су уписани у Основну школу "Митрополит Михаило" у Сокобањи за школску 2022-2023. Законски заступник тужене је у свом саслушању потврдио да је са законским заступником тужилаца вођен разговор и да му је указано да је поднета непотпуна документација за упис јер није достављен картон о вакцинацији, нити је достављен извештај лекара да постоје контраиндикације за одређену вакцинацију и да упис нису могли да изврше док се не достави потпуна документација јер је то у складу са Правилником и Статутом установе и предвиђено је Законом о предшколском образовању и васпитању. Напоменуто је да су уписали и другу децу која нису вакцинисана али су та деца имала уредну медицинску документацију са препоруком педијатра да се из одређених здравствених разлога не врши имунизација. За конкретан случај заштитник грађана је усмено и незванично препоручио да се изврши упис деце али да се не дозволи боравак због чега су позвали законског заступника тужилаца да закључе уговор за похађање предшколске наставе "online" а упис деце су извршили. Родитељи нису подносили нови захтев за упис деце у предшколску установу нити додатну документацију.

Првостепени суд је закључио да тужена није малолетним тужиоцима повредила право личности ускраћивањем права на припремно предшколско образовање и да спорним обавештењем није извршен акт дискриминације. Свој закључак заснива на томе да им је оправдано ускраћен упис будући да нису вакцинисани, да законском заступнику малолетних тужилаца није могло остати непознато да доказ о вакцинацији представља обавезну документацију за упис у предшколску установу и да због тога неће бити дозвољен, а да је тужена поступила у складу са Законом када је тражила овај доказ приликом уписа. Закључак суда је и да је тужена штитећи уставно право на заштиту здравља великог броја деце, морала ускратити право двоје деце на предшколско образовање, при чињеници да је невакцинисани статус тужилаца последица искључиво одлуке њихових родитеља за који статус нема потврде о постојању контраиндикације.

На правилно утврђено чињенично стање првостепени суд је погрешно применио материјално право, због чега је пресуда морала бити преиначена.

Према чл. 21 ст. 3 Устава Републике Србије и чл. 14 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези чл. 1 Протокола број 1 уз Конвенцију, забрањена је свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу.

Одредбом чл. 2 ст. 1 тач. 1 Закона о забрани дискриминације прописано је да изрази "дискриминација" и "дискриминаторско поступање" означавају свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, роду, родном идентитету, сексуалној оријентацији, полним карактеристикама, нивоом прихода, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно

претпостављеним личним својствима (у даљем тексту: лична својства). Према одредби чл. 5 истог закона, облици дискриминације су непосредна и посредна дискриминација, као и повреда начела једнаких права и обавеза, позивање на одговорност, удруживање ради вршења дискриминације, говор мржње и узнемиравање и понижавајуће поступање. Непосредна дискриминација постоји ако се лице или група лица, због његовог односно њиховог личног својства у истој или сличној ситуацији, било којим актом, радњом или пропуштањем, стављају или су стављени у неповољнији положај, или би могли бити стављени у неповољнији положај (чл. 6 Закона), а посредна дискриминација постоји ако се лице или група лица, због његовог односно њиховог личног својства, ставља у неповољнији положај актом, радњом или пропуштањем које је привидно засновано на начелу једнакости и забране дискриминације, осим ако је то оправдано законитим циљем, а средства за постизање тог циља су примерена и нужна (чл. 7 Закона).

Према чл. 19 ст. 1 и ст.2 наведеног закона свако има право на предшколско, основно, средње и високо образовање и стручно оспособљавање под једнаким условима, у складу са законом. Забрањено је лицу или групи лица на основу њиховог личног својства, отежати или онемогућити упис у васпитно-образовну установу, или искључити их из ових установа, отежати или ускратити могућност праћења наставе и учешћа у другим васпитним, односно образовним активностима, разврставати ученике по личном својству, злостављати их и на други начин неоправдано правити разлику и неједнако поступати према њима.

Малолетни тужиоци су тужбом у овом спору тражили утврђење дискриминације јер сматрају да су дискриминисани по основу здравственог стања - вакциналног статуса и то посебно тиме што су у поступку уписа у предшколску установу неравноправно третирани, чиме је тужена онемогућила њихово обавезно предшколско образовање. Из чињеничног утврђења произилази да је законски заступник малолетних тужилаца поднео захтев за њихов упис код тужене, ради похађања припремног предшколског програма и уз захтев предао упут и девет извештаја лекара специјалиста о здравственом прегледу малолетних тужилаца и њихово мишљење да су способни за полазак у предшколску установу. Упис није дозвољен јер је, по мишљењу тужене, поднета непотпуна документација за упис имајући у виду да није достављен картон о вакцинацији деце, нити је достављен извештај лекара да постоје контраиндикације за одређену вакцинацију.

По налажењу другостепеног суда малолетни тужиоци су учинили вероватним да су због свог вакциналног статуса (које у смислу чл. 2 Закона о забрани дискриминације представља лично својство) претрпели дискриминацију приликом уписа у предшколску установу и доказали да је тужена према њима незаконито поступала, због чега су неједнако третирани у односу на другу децу која су поднела захтев за упис у предшколску установу.

Наиме, услови за упис деце у предшколску установу, као и боравак деце ради похађања предшколског програма регулисани су Законом о предшколском образовању и васпитању, Законом о основама система образовања и васпитања, Законом о заштити становништва од заразних болести, Стагутом предшколске установе, Правилним о ближим условима у предшколској установи и Правилником деце о упису деце у предшколску установу.

Ниједан од навр
установу потврдо
одређеног узрас
оних код који
начелу о
чега се
оног
3

Ниједан од наведених законских прописа не условљава упис деце у предшколску установу потврдом о вакциналном статусу детета. Тачно је да је имунизација деце одређеног узраста обавезна превентивна мера, која се спроводи у јавном интересу (осим оних код којих је она из здравствених разлога контраиндикована). Ова обавеза, сагласно начелу о једнакости свих пред законом, односи се на све који су њом обухваћени, због чега се онај ко одбије имунизацију не може сматрати дискриминисаним у односу на онога ко се подвргао тој обавези, јер они нису у истој или сличној ситуацији. Међутим, законским одредбама о обавезној имунизацији не забрањује се упис деце у предшколску установу већ се боравак деце у предшколским установама, школама и установама за смештај деце без родитељског старања условљава имунизацијом против одређених болести. Такође и у складу са прописима којима се ближе одређују услови за упис деце у предшколску установу, потврда о вакцинацији деце је неопходна само ради похађања предшколског образовања, односно боравка деце у колективу али није предвиђена као услов за упис. Притом, дописи и препоруке Министарстава на које се позива тужена такође упућују на то да је боравак деце у предшколској установи условљен достављањем потврде о извршеној имунизацији.

По налажењу другостепеног суда у случају недостављања исте, ускраћивање боравка у предшколској установи било би оправдано и тада се ускраћивање не би могло довести у везу са дискриминацијом у погледу права на образовање, што није конкретан случај имајући у виду да у конкретној ситуацији упис у предшколску установу није извршен због недостављања потврде.

У контексту наведеног, а полазећи од права сваког на предшколско образовање под једнаким условима, по налажењу другостепеног суда тужиоцима је то право ускраћено због њиховог личног својства, здравственог стања - вакциналног статуса, на који начин је тужена повредила њихово Уставом зајемчено право на образовање због чега основано траже у овом спору да се утврди да су дискриминисани.

Дакле, при чињеници да потврда о вакциналном статусу не представља обавезну документацију за упис у предшколску установу, напред описане радње тужене представљају акт дискриминације и Обавештењем број 031-746/1-2 од 14.09.2021. године је неоправдано направљена разлика малолетних тужилаца у односу на осталу децу и неоправдано је ускраћен упис у предшколску установу, због чега је пресуда морала бити преиначена у првом ставу изреке и због чега је одлучено као у изреци ове пресуде.

С обзиром на то да је првостепена пресуда преиначена, другостепени суд је у складу са одредбом чл. 165 ст. 2, као и применом чл. 153 и 154 ЗПП, преиначио и одлуку о парничним трошковима садржану у другом ставу изреке.

Малолетни тужиоци су имали потребне трошкове за вођење ове парнице, односно за заступање од стране адвоката и то: за састав тужбе у износу од 24.750,00 динара, за пет одржаних рочишта у износу од по 24.750,00 динара, за две жалбе по 49.500,00 динара, (са увећањем од 50% на име заступања другог лица), као и на име судске таксе за тужбу 1.900,00, судске таксе за првостепену пресуду 1.900,00 динара и судске таксе за жалбу по 1.900,00 динара, због чега је обавезана тужена да им исплати укупан износ од 379.850,00 динара. На овај износ трошкова малолетним тужиоцима припада право на законску затезну камату сходно чл. 277 Закона о облигационим односима.

Малолетним тужиоцима нису признати трошкови на име састава поднеска од 08.03.2022. године имајући у виду да се у истом изјашњавају на наводе тужене. Такође, нису признати трошкови састава поднесака од 05.09.2022. године и од 19.08.2022. године у које су достављени докази по налогу суда јер су у њима истакнути наводи које је пуномоћник тужилаца могао да истакне на рочиштима за главну расправу па се не ради о нужним трошковима који би оправдали досуђење истих.

Поред тога, нису им признати трошкови превоза адвоката сопственим возилом. Наиме, тачно је да је странка слободна у избору адвоката и да може ангажовати адвоката и ван седишта суда. Међутим, по оцени другостепеног суда, посебна накнада за путне трошкове (када су тужиоци могли ангажовати адвоката из места у коме се налази седиште суда), није нужан трошак који припада адвокату ангажованом ван седишта суда, због чега исти нису признати.

Сходно наведеном, применом одредбе чл. 394 ст.1 тач.4 ЗПП одлучено је као у изреци ове пресуде.

АПЕЛАЦИОНИ СУД У НИШУ, дана 09.09.2025. године, 8 Гж бр.3899/24

Председник већа - судија

Зорица Стошић,с.р.

Тачност преписа потврђује

Управитељ судске писарнице

Зорица Стошић